

7.371/1917 a. dec. 1.

A

NAGYBÁNYAI REF. EGYHÁZMEGYE

1917. SZEPTEMBER 25. NAPJÁN NAGYBÁNYÁN TARTOTT

JUBILÁRIS DISZGYÜLÉSÉNEK

ÉS

RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

*

AZ EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADVÁNYA

NYOLCZVANHARMADIK DARAB

NAGYBÁNYA
NÁNÁSY ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL

1917

Á

NAGYBÁNYAI REF. EGYHÁZMEGYE

1917. SZEPTEMBER 25. NAPJÁN NAGYBÁNYÁN TARTOTT

JUBILÁRIS DISZGYŰLÉSÉNEK

ÉS

RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

AZ EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADVÁNYA

NYOLCZVANHARMADIK DARAB

NAGYBÁNYA
NÁNÁSY ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL
1917

**A nagybányai református egyházmegye által a reformáció
négy százados jubileuma alkalmából Nagybányán 1917.
szeptember 25. napján tartott ünnepi istentisztelet és dísz-
gyűlés a következő renddel ment végbe.**

*Az egyházmegyei gyűlés alkotó tagjai — a lelkipásztorok pa-
lástosan — reggel 9 órakor a városháza tanácsterméből a templomba
vonultak, hol a LXXXIV. zsoltár 1. versének, mint kezdő éneknek
és az 1903. évi Próbaénekeskönyvből vett 315. számú alkalmi ének
1. 3. 4. versének elénekzése után Oláh Sándor szamoskrassói lelkész
lépett a szószékbe s így imádkozott:*

Örök Isten, mennyei jó Atyánk! Alázatos szívvel imádunk téged
életünk minden idején. Megismerjük és boldogan hirdetjük, hogy ke-
gyelmes gondviseléssel velünk voltál mindenha s hűséggel öröködél
teremtéseid lelki-testi épsége fölött. Hálás szívvel áldjuk, magasztaljuk
azért jótéteményeidet, melyekkel éltünk ösvényei beszórvák. Hálás szív-
vel áldjuk és magasztaljuk közelebb azt az áldásodat, hogy a refor-
máció négy századik évfordulóját megérnünk engedéd.

Atyai jóságod, kegyelmes gondviselésed és isteni szent erőd lett
nyilvánvalóvá akkor, amikor gátat vetettél a sötétség romboló munkái
elé s a te lelki országod, a Krisztus anyaszentegyháza ujjászületésében
győzelmet vett a világosság a sötétség uralma fölött.

Igen, Atyánk! a te erőd parancsolta ismét, hogy: *Legyen vilá-
gosság! És lett világosság* a szívben, a lélekben, a szellemi és erköl-
csi világban egyaránt, mikor már ismét tudatlanság és babona nyü-
gözte le a lelkeket s mikor szent Fiad vallása üres cerimoniává, tar-
talmatlan szertartássá változott át s mikor az irgalom és kegyelem után
sovárgó lélek nem talált bocsánatot, kiengesztelődést.

Mint ama szent hajdankorban adtál a sötétségben járó világnak
világító fáklyákat, apostolokat: támasztottál ismét ujakat, kik szent

lelked ihletésével elindultak szerte a világban hódítani az ige erejével, megszabadítani evangéliomodat a tudatlanság, vakhit és emberi vélekedések bilincseitől. Reformátoraid új eget, új földet teremtettek a világban s áldott munkájok világosság örök forrása lett a szabadságra teremtett s az égi irgalom és üdvösség áldásai után vágyakozó ember számára.

Igen, Atyánk! téged áldunk, neked mondunk hálát azokért a gyöngé testü, de határtalan elszántsággal küzdő hithősökért, kik penészes börtön mélyén, máglyák lángjai, a vérpad borzalmas kinjai és a gályák gyötrelmei között is hivek maradtak meggyőződésükhöz, a te törvényedhez s méltóvá tették magukat az utódok hálás kegyeletére s a te örökkévaló kegyelmedre.

Örök Isten, mennyei jó Atyánk! Midőn választottaidról s a dicső ősokról megemlékezünk, alázattal kérünk téged, légy nekünk is őriző pásztorunk, segítő, oltalmazó, megtartó Istenünk, hogy megállhassunk a hitben, legyünk buzgók a te országod építésében. A dicső ősök magasztos példája növelje hűségünket, tartsa ébren lelkesedésünket, erősítse hitünket a szellemi, erkölcsi és anyagi világ ügyeinek munkálásában. Óh, így nem féltjük evangéliomi egyházunkat, magyar hazánkat, a szeretet és buzgóság lelke által alkotott intézményeinket a most dúló ádáz viharok között sem; mert azokon sem vész, sem vihar, sem fejedelemség, sem hatalmasság, sem jelen, sem jövőendő, még a pokolnak kapui sem vehetnek diadalmat. Amen.

Textus fölvétele előtt a gyülekezet a 74. dicséret 6. versét énekelte. Ezután a szónok a Zsidókhöz írt levél 10. részének 32. verséből vett textus — Emlékezzetek vissza a régebbi napokra, amelyekben megvilágosítottatok — alapján a következő beszédet mondotta:

Keresztyén Testvéreim!

A mult jelentős eseményeivel való foglalkozás áldásos, üdítő hatást gyakorol lelkünkre. A mult forrása a rákövetkező időknek úgy a szellemi, mint az anyagi világban. A multak szelleme megjelen koronkint s az arra való visszaemlékezés hatása alatt erős és nagy gondolatok villannak meg a szellem-erkölcsi világ egén; s mintha a rég elhunyt nagyok férfias szelleme keresne kifejezést az időben, olyan sajátságos, titokszerű mozgás támad körülünk.

De mi sem gyakorol oly magasztos hatást a saját küldetésének tudatára ébredő lélekre, mint a visszaemlékezés a hajdankor nagy

férfiaira, midőn századok óta alattuk fekszik már minden, mi bennök halandó volt s ott állanak most, mint fényes eszmény-alakok, nagy elveikkel, bámulatos szellemükkel, erős akaratukkal,* bátor terveikkel és hősie önfeláldozásukkal.

Magasztos Memnon-szobrok e jelek, beállítva az idők végtelen sivatagába; de e komolyságos néma szobrok megszólalnak s az ébredő nap tiszta sugaraival világolnak és világosítanak.

Amig az utódok kegyelete fölkeresi e méltóságos szobrait a századok omladékainak, addig biztosan remélhető, hogy a nemes apák szelleme nem fog aláhanyatlani; a zászló, melyet nagy eszmék, igazságok nevében emeltek fel: nem fog porba hullani; az irány, melyet szent lelkesedés tűzött maga elé: követőkre fog találni s az utód elődjével fog versenyezni maradandó nyomokat hagyni hátra azok számára, kiket az isteni gondviselés utána küldend a pályatérre.

Jóleső érzéssel olvasom e gyülekezet ihletett vonásaiból és ünnepi hangulatából, hogy még ma is — Istennek hála! — tisztelet adatik az erénynek, hálás emlékezet a nagy elvek hordozóinak, koszoru a bátor valláshősöknek.

Annakokáért fordítsunk vissza néhány lapot a történetek könyvében, K. T! és keressük fel abban ama fejezetet, melyre a mai nap utal s a visszaemlékezés és gondviselés iránt érzett hála tartsa ébren figyelmünket s töltsse be buzgósággal szívünket.

Nem kell hosszasan magyaráznom a szavak értelmét és mindnyájan tudjátok, hogy azokban a reformáció emlékezetes idejére célzok, mely négy századdal ezelőtt gyújtá meg a tüzet, a világosságot s izent hadat a sötétségnek. Erre nézve — mint tudjátok — az isteni gondviselés kezében egy gyöngé ember: doktor Luther Márton volt az első eszköz. De adott az Ur a gyöngének erőt, támogatást és bátorságot, hogy a tévelygések és visszaélések ellen ostromot és harcot kezdjen s szellőztetve a Vatikán titkait, mennydörögve kiáltson fel és alapjában rendítse meg az épületet, melyben a bűnbocsátó levelek hatalmas gyártói magas ablakokból szemlélték az általuk félrevezetett s hódolatra sereglő szolgálalkü népet.

Hogy többé nem így van s hogy mi nem vagyunk tévelygők és szolgálalküek, hanem az igaz világosság fénylik immár nekünk: minek köszönhetjük ezt? Bizonyára a gondviselés ama munkájának, mely ránk nézve a reformáció által nyilvánult. Istentől származott az új világosság. Tőle nyerték a megbízatást és küldetést az általa erre kiválasztott buzgó férfiak: a reformátorok, kik hallván az intő szót

fellelkesedtek s megteljesedtek hittel, buzgósággal; meggyújtották a fáklyát és széthordozták azt, hogy végre tisztán lásson az egész művelt világ. Az egész művelt világ?! Ugy van, K. T! mert Luther, Melanchton, Zwingli és Kálvin szellemök hatalmával nem egy felekezett, hanem az egész emberiség átalakulásának, szellemerkölcsi megújulásának alapját vetették meg. És ez az alap, melyet ők vetettek, rendíthetetlen és örök, mert Istentől származott. *Valami pedig Istentől született, meggyőzi e világot.* A világhódító isteni szellem hatalma előtt ki ne hajolna meg?! Ime ezt cselekedszük, ez a mi kötelességünk, hogy mostani egybegyűlésünk alkalmával, a reformáció négyszázados évfordulóján, a szent lecke szavai szerint *visszemlékezzünk a régebbi napokra, amelyekben megvilágosítottunk.*

*

En vagyok a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötétben. Így szólott egykor magáról Jézus és nem ok nélkül; mert hiszen tagadni nem lehet, hogy mióta Jézus tudománya közöltetett az emberiséggel s a keresztyén vallás mennyei fénye világosítja az elméket: azóta az emberi ész hatalma szembetűnőbben nyilatkozik s erejét új felfedezésekben és találmányokban mutatja ki. Nem lehet tagadni, hogy újabb időkben, midőn a műveltség és főleg a vallásbeli felvilágosodottság közelebb von embert emberhez, különösen az erkölcsi világban új életet látunk és tapasztalunk, mert *rátok nézve a régi sötétség elmúlt és az új világosság immár fénylik.*

Az isteni gondviselés lett nyilvánvalóvá Jézus megjelenése által, midőn új szellemi és erkölcsi élet kezdődött a földön. Tisztultabb fogalmak keletkeztek, a szívben más érzés, a főben más gondolat. Mi addig homályos volt: fényleni kezdett; az akarat járma összetört és a lélek, mely addig a tévelygés és babona lánczaiban hevert, felszabadulva érzé magát s visszanyerte teljes erkölcsi erejét, hogy meghódoljon a bűn az erénynek és diadallal küzdjön az ész a tévelygések ellen s még a titok is ne legyen többé titok. Majd a Jézus által közölt mennyei világosság mind jobban-jobban kigyúlt, az általa hirdetett tudomány hatalmasan felemelte szavát a népámítók ellen is s fülökbe dörgé az igazságot, melytől megreszkettek és nem mertek többé szót emelni a hamis istenek templomaiban.

Óh, bár folytonosan így fénylett és terjedt volna e mennyei világosság! Hol állanánk ma s mily egészen más alakja lenne a világnak! De fájdalom nem így történt. A jól indult kezdet fejlődése később

megakadt, a keresztyéni szabadgondolkodás, a lelkiismeret szabadsága megkötött; a vallás isteni tekintélye kezdett alább szállani. Előbb — már a negyedik században — fejedelmi tekintély tolakodott az egyház ügyeibe s hatalmával ez szabályozá annak külső és belső viszonyait is. Majd később a papi uralom vette kezébe a hatalmat és szent Péter állítólagos utódai: a római püspökök tekintélye vergődött túlsúlyra, mely önuralkodást követelve magának a hit és lelkiismeret dolgaiban, a bibliát kivette a nép kezéből s elébe annak maga szabott törvényt, mely vak engedelmességet követelt és megfosztá keresztyéni önállóságától.

Elég ennyit mondani ez alkalommal s nem szükség e helyről a visszaéléseket elősorolni, melyeket a papi uralom, a római hierárkhia századokon keresztül elkövetett. De jött az emlékezetes idő — épen négyszáz éve immár — midőn a visszaélések és tévelygések ellen megdördült a hatalmas szózat amaz ember ajkán s a máglyán széthullott Husz János hamvai megelevenültek a Luther alakjában. Övé a dicsőség, hogy merész volt és bátor szólani! Szava hatott, gyújtott. Tűz volt a Sionban s lőn új világosság, melyet eloltani nem bírt a hatalom.

Igy történt, K. T! erről emlékezünk e hatalmas szellemi mozgalom négyszázados évfordulóján.

A munka, melyet Luther kezdett s lelkes társai: a többi reformátorok folytattak, oly gyorsasággal s olyan széles körben terjedt, hogy azt többé semminemű üldözéssel elnyomni nem lehetett. A történelem lapjai fényes bizonyosságot szolgáltatnak abban a tekintetben, mily óriási küzdelmeken, megpróbáltatásokon és szenvedéseken mentek keresztül az új hit követői. Nyugalmat, békét, jóllétet, életet kelle áldozniok. Penészes börtön fenekén sinylődtek, gyermekeik, hitveseik ölelő karjai közül hurczoltattak vérpadra, máglyára; templomaikat, iskoláikat elvették tőlük s erőszakos módon kényszerítették őket a római egyházba való visszatérésre.

Csaknem általános volt e keserves sors Európaszerte; így volt a mi édes hazánkban, így volt e városban, ennek környékén: a mi egyházmegyénk területén is, hol a fejedelmi kegy által is támogatott római egyház képviselői a magyarság érdekeinek veszélyeztetésével, sőt egyenesen annak ellenére vették üldözőbe az evangéliumi hit követőit, fosztották meg őket javaiktól, a gyülekezeteket templomaiktól, kulturális intézményeiktől s tették földönfutókká főképen a lelkipásztorokat. Tisztelettel kell meghajolnunk amaz állhatatosság és buzgóság előtt, melyet dicső őseink az evangéliumi hit mellett kifejtettek s amellyel, mint

fényes eszmény-alakok, az utódok kegyeletére méltóvá tették magukat. Egy Bocskai, Bethlen, Rákóczi nevének említésére megdobban keblünkben a szív s ha képzeletünkben megjelennek a méltatlanul bántalmazott, sokszor a gályákra is hurczolt papok, így kell szólanunk: Nagyok, dicsők valának ők!

Nagyságuk annál szembetünőbb, ha nézzük a változást, a különbséget a reformáció előtt és után való idők között. Akkor sötétség és most világosság. Akkor tévelygés, tapogatódzás és most bizonyosság; akkor erkölcsi zsibbadás és halál, most élet és a jobb jövő reménye. Bizonyára a reformáció által visszanyertük emberi jogainkat, a jónak fogalma lett köztünk s az igazság és szabadság nem pusztá fogalmak többé. Ama nagy elveket, melyeket a reformáció kimondott, a világ elfogadta immár. Korunk folyvást gyarapodik eszmékben, igazságokban, hogy azok az ujjaalakult világot ne csak megtartsák, hanem előbb vigyék, tovább a tökéletesség felé és ne legyenek többé tévelygések hitben és meggyőződésben, hanem legyen immár teljes világosság!

*

De mintha a dicső ősök magasztos szelleme vádat emelne ellenünk, kik csak elmerengünk a mult idők fényes emlékein és nem vesszük észre, hogy a nemes apák szelleme köztünk hanyatlani kezd, az általuk magasan lobogtatott zászló porba hull s a szent lelkesedésökkel kitűzött iránytól eltérve, lépteink sokszor olyan ösvényre tévednek, melyen méltatlanokká leszünk a reformáció hagyományaihoz. Miért beszélünk fényről, világosságról, mikor szeretetlenség, gyűlölség, visszavonás, erőszak sötét szelleme üli meg a népek érzelmeit és gondolkodását; másfelől pedig önzés, haszonlesés, hitetlenség, elvtelenség és erkölcstelenség homályosítja el emberi méltóságunkat s nem egyszer az erény hódol meg a bűnnek, a tévelygések gyöngítik meg az ész és lelkiismeret alkotó munkásságát?! Tudunk-e ünnepelni is bensőség-teljesen, mikor a világháboru rémes viharja tombol már negyedik éve a földtekén s nyomában köny, verejték fakad; sóhaj, jajkiáltás, halálhörgés szava kél százazrek ajakán; mikor annyi szellemi, anyagi érték pusztul el; midőn országok, fejedelmek, egyházak, áldásos intézmények s maga az ember ott állanak a megsemmisülés tátongó örvénye előtt?! Mintha a régi világ bűnös szenvedélye, tévelygés, tudatlanság, féktelen uralom-vágy által felkorbácsolt indulata borított volna ismét sűrű-sötét fátyolt a fejlődő emberiség életének egére, hogy elfedje a fényt, a világosságot, hogy járjon vértócsában, bűnben, sötétségben.

Keserves dolog, hogy a multak megismétlődnek, hogy a mi jelenünk ilyen, hogy a mi ünneplésünk sem nyilvánulhat megfelelő formában.

Ám azért nyugtasson meg annak tudata, hogy sorsunk, életünk Isten kezében van, ki a jelen nehézségein keresztül vezetve, szebb és jobb jövőt deríthet reánk. Nem egy új jel akar-e ez lenni szent kezében, mellyel hűségünket, állhatatosságunkat és buzgóságunkat akarja fölébreszteni s a romok felett tevékenységre, alkotó munkára hív a szellemi, lelki, erkölcsi, anyagi világ munkatérein?

A dicső ősök magasztos szelleme vezérelje, irányítsa lépteinket hazánk, egyházunk, intézményeink, embertársaink ügyének s a szeretet munkáinak fokozott mértékben leendő teljesítése tekintetében reánk váró kötelességeink végzésében. Csak azt a fényt, azt a világosságot ne engedjük végképen elveszni szemeink elől, melyet Jézus ígéje, tudománya adott e világnak s amelyet a dúló vész: a világháború orkánya sem olthat ki végképen szívünkől, lelkünkől. Igen, legyen világosság a szívben, lélekben; terjedjen az és növekedjék köztünk. Terjedjen a Jézus tudománya a maga eredeti tisztaságában, úgy amint az apostolok velünk közlék s a reformátorok megtisztították a századok tévelygéseitől, a maga fönséges egyszerűségében, jóltevően vigasztalva és boldogítva.

Ennek hatása alatt támadjon fel az ősök hite, hűsége, lelkesedése és áldozatkészsége mibennünk, hogy a mult elevenedjen meg általunk e tekintetben is s az utódok hálás kegyelettel őrizhessék nevünket, hogy a ránk hagyott szent örökséget hiven őriztük és megbecsültük.

És most végre, legyen hála az isteni gondviselésnek, mely hivei védte, oltalmazta, anyaszentegyházunkat megtartotta. Legyen hála az isteni gondviselésnek, hogy időnkint kijelenti magát s nagy események által vezérel minket világosságra, lelki szabadságra és szent országa terjesztésére. Szálljon tisztelet tőlünk ama kiválasztott buzgó férfiak: a reformátorok nevére is, kik egykor harczot és küzdelmet vállaltak, hogy a jézusi szent örökséget nekünk megtartsák; és tegye ünnepélyessé köztünk e mai napot a reformáció négyszázados fordulója alkalmából a róluk való megemlékezés és kegyelet. Amen.

Az egyházi beszéd után így imádkozott:

Buzgó hálával eltelve borúlunk le ismét előtted, jó Atyánk! és megismerjük, hogy a világosság örök forrása vagy, ki teremtéseid

remekét: az embert nem szolgásra, nem a tudatlanság, bűn sötétségére, hanem világosságra teremtetted s azt akartad, hogy szelleme erejével, tudása és erkölcsisége tisztaságával, hite nagyságával a haladás magasztos céljait munkálja.

Te cselekedted azt, hogy ezelőtt négyszáz évvel bölcseséged és jószágod által bajnokokat támasztál, kik az evangéliom szövétnekét a tévelygés és sötétség országában szerte-hordozák s a te világosságot adták a világnak. Te cselekedted azt, hogy midőn a mélységből kiáltának hozzád a jobbak: életre hívtad, küzdelemre lelkesítetted s a te erőddel és lelked kegyelmével bátorítottad a dicső emlékü nagy reformátort, ki ama szent világossággal: a szentírással megnyitotta a vakoknak szeméit, hogy tisztán lássanak, jól ismerjenek s lélekben és igazságban imádjanak téged.

Hála, örök hála legyen néked mindezekért, jó Atyánk! De e magasztos ünnepen alázattal arra is kérünk téged, tartsd meg és lobogtasd előttünk igédnek fáklyáját, hogy annak világánál járassunk, hogy Krisztus tanát az evangéliom egyszerűségéből soha ki ne vetkeztessük s az ősök lelkesedésével, vérével, áldozatos küzdelmeivel megpecsételt hitben éljünk szeretettel s téged — mint akarod — lélekben és igazságban imádjunk.

Alázattal könyörgünk néked, jó Atyánk! légy tovább is anyaszentegyházunknak oltalma; tartsd meg nekünk és fiainknak a szent örökséget, mit dicső elődeink szellemi nagyságukkal, erkölcsi tisztaságukkal, lelki erejökkel, buzgó munkásságukkal és áldozatkészségökkel szereztek s reánk hagytak. Áldd meg azok munkáját, kik hirdetik és tanítják ma is a te igaz ismerettedet.

Áldd meg földi hazánkat is; tedd boldoggá, szabaddá ennek népét, terjeszd itt az igaz hitet, szeretetet, istenfélelmet, jó erkölcsöket s a világháboru keserves megpróbáltatásait elfordítván tőlünk, hozd vissza békességét.

Könyörgünk e nemes városért, ennek fejlődéséért; az özvegyekért, árvákért, betegekért. Könyörgünk ama testvéreinkért, kik most nem ünnepelhetnek velünk, mert a harczmezőkön küzdve, idegen rabságban epekedve, vagy kórházakban szenvedve táplálják szívökben a jobb jövő reményét.

Hallgasd meg imánkat, jó Atyánk! s tedd áldottá, üdvösségesse most a mi ünneplésünket, szent Fiadnak, az Ur Jézus Krisztusnak nevében kérünk. Amen.

Mi Atyánk . . . Amen.

Adakozás-hirdetés — az egyházmegyei jubileumi alapra — és áldás után a gyülekezet a CXXII. zsoltár 2. versét énekelte.

Istentisztelet végeztével az egyházmegye elnöksége és a két lelkeszi jegyző az Ur asztala mellett foglalt helyet. Csaba Adorján egyházmegyei gondnok a diszgyűlést ezzel a beszéddel nyitotta meg:

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Nagytiszteletű és Méltóságos Diszgyűlés!

Az áldott reformáció négyszázados emlékét fölidéző ünnepi istentisztelet hatása alatt állok még s az egyházi szónokunk által elmondott gyönyörű beszéd és fenséges igék hallatán a kislelkűség érzete fog el gyöngeségem tudatában, mikor azt kérdezem magamtól, hogy vajjon e mai diszgyűlés megnyitója, mely az én teendőm, beilleszthető-e abba a magasztos keretbe, melyet a reformáció nagy ünnepe megkíván?

S ha mégsem hátráltam meg a reám háramló feladat nehézségei előtt, ez azért van, mert bátorságot merítettem abból, hogy végigfutottam emlékemben a letűnt idők eseményein, lelki szemeim elé idéztem négy évszázad történetét s imé, ezekből az időkből oly nagy fény áradt felém a történelem lapjairól, oly fenségesen hazafiasnak láttam azt a szerepet, melyet a protestantizmus a magyar nemzet életében betöltött, hogy egyszerűen csak utalnom kell reá s nincs a képzeletnek az a remeke, ami reánk fölemelőbb hatást gyakorolhatna.

A reformáció bejövetelét megelőző időszak a legszegyenteljesebb s legsomorúbb korszak nemzetünk életében.

Nagy nemzeti királyaink után a tehetetlen, gyámoltalan uralkodók alatt a pártoskodás, egyenetlenség ütötte fel fejét. A főurak kezében játékszer volt a király; az uralomra jutott oligarchiának a közép osztály vagy szolgálatába szegődött, vagy készen lehetett reá, hogy javait elpusztítsák. Az istenadta nép pedig valóságos rabszolgasorsban tengette életét s várván a megváltást, már-már az isteni gondviselés felől is kétségbeesett.

Ilyen viszonyok között érintette a reformáció üdítő, éltető szelölője az országot. Nem csoda aztán, hogy midőn a Németországban vallási téren megindult liberális mozgalom hazánkban ismertté lett, a kétségbeesett és segítség után sóvárgó magyar nép körében a lelki szabadságot lehellő, előtte merőben új tanok fogékony talajra találtak.

Az Isten különös kegyelmének s nemzetünk iránt tanúsított gond-

viselésének munkája, hogy éppen a magyar elem volt az, amely a megtisztított vallás felvételére a legnagyobb hajlandóságot tanúsította.

Gondoljuk meg csak: hol lenne e nemzet ma, ha az ellene indított centrális törekvésekkel szemben a Bocskai, Bethlen Rákóczi által folytatott nagy önvédelmi küzdelmek idején a protestáns felekezetek egy szívvel-lélekkel nem állanak e dicső nemzeti hősök háta mögé?

A vallási üldözésekben megedzett fanatikus lelkek voltak egyedül képesek azokra az emberfeletti küzdelmekre s szenvedésekre, melyek közt e nemzet a többszörös erővel reázdult ellenféllel szemben önállóságát meg tudta tartani s a protestáns lelkészek voltak azok, akik az erős magyar nemzeti szellemet a vallásos hittel együtt ültették át a nép lelkébe.

Ez a nemzet küzdelemre van teremtvé, létéért állandó harcot kell vívnia s ha lelkét e harczban nem az Isten iránti szeretet és a vallás-erkölcsi törvények tisztelete éltetné: meg kellene semmisülnie.

Ma egy újabb, modern világnézet kezd uralomra jutni.

A rohamos fejlődés korszakába jutottunk. A gondolkozó elme lehetetlennek képzelt problémákat oldott meg; a technika terén hihetetlen eredményeket látunk.

A nagy siker elbizakodottá tette az embert, ki elbizakodottságában arra a következtetésre jutott, hogy a tudás csirája őbenne — az emberben — lévén meg, annak fejlesztésével úr lehet a természet fölött s kezdi megtagadni, hogy volna egy felsőbb lény, aki teremt és megtart mindeneket.

Nekünk nem szabad a nagylelkű liberálizmus álláspontjára helyezkednünk azokkal szemben, akik a szabadgondolkodás czégére alatt a szabadosságot tüzték ki politikai és társadalmi téren programmul; akik együgyűségnek és bigottságnak tartják egy felsőbb lénytől várni a boldogulást; akik olyan társadalmi berendezkedést akarnak, melyben az egyéni szabadság megvesztegető jelszavának hangoztatása mellett önmagukat s önmagukban a legszemérmetlenebb önzéssel telített nyers materializmust akarják uralomra juttatni minden más irányzat és rendszer fölött.

Hát, tisztelt ünneplő közönség, ebben a programban, ebben a világnézetben én olyan veszedelmet látok, amelyik ha reánk szakad, rettenetesebb károkat okozhat az emberiségnek a mostani emberírtó világháborúnál is.

Ez ellen a fenyegető veszedelem ellen kell a harcot felvennie a keresztyénségnek felekezeti különbség nélkül; ezen a téren magasz-

tos szerep vár a mi református egyházunkra s legelsősorban annak lelkészeire.

Én meg vagyok arról győződve, hogy a református lelkipásztorokat ma is az a szellem hatja át, amelyik az üldöztetések korszakában vértanúságra vitte hitünk vezéralakjait; én bízom ebben a szellemben, hogy lelkészeink meg akarják és meg is tudják oltalmazni népünket a hitetlenségükkel kérkedő demagógok karmaitól, kiknek kárhozatos tanai a magyar nemzetet feltétlenül a megsemmisülésbe döntenék.

Egy nemzet csak addig élhet, míg Istennel él.

Én hiszem, hogy a magyar nemzetet, legalább ennek a legjavát, a mi józan kálvinista népünket, a reformációban megtisztult vallás-erkölcsi törvények alapjáról soha semmiféle csábítás le nem térítheti.

Ebben a meggyőződésben üdvözlöm a mélyen tisztelt közönséget s a diszgyűlést megnyitom.

A megnyitó beszéd elhangzása után Soltész Elemér egyházmegyei lelkészi főjegyző a következő beszédet mondotta:

Nagytiszteletű és Méltóságos Elnökség!

Nagytiszteletű Egyházmegyei Diszgyűlés!

Amikor hivatalos tisztem szerint szólanom kell mai összejövetelünk jelentőségéről, méltóztassék megengedni, hogy egész egyszerűen három kérdést tegyek föl s azokra lehető röviden megfeleljek.

Első kérdésem: *Van-e szükség erre a mai ünnepre?*

Mindenesetre különösen hangzó kérdés, mikor már javában ünnepeünk. És mégis, úgy gondolom, föl kell azt vetnünk és meg kell rá felelnünk. Mert vannak ám ridegen-hidegen gondolkozó, gúnyolódásra kész lelkek, akik, mint hiábavalót, egy kézlegyintéssel elintézik ezt a mi ünneplésünket. „No ugyan — mondják — van is miért ekkora zajt ütni! Csak azért, hogy elmondhassuk, hogy mi már négyszáz esztendősek vagyunk. Ámde micsoda gyarló érv valamely vallás igazsága mellett a többszázados mult! Hiszen vannak pogány vallások, amelyek mögött évezredek állanak. Aztán eddig úgy tudtuk, hogy a reformáció emléke október hó utolsó napjához fűződik. Legalább a napján ünnepeelnénk hát! Hozzá ezek a gyötrelmes, jajjal tele idők semmiképen nem alkalmas keret a jubileumi öröm mosolygó képéhez.”

Igy, vagy ilyenformán beszélnek sokan a hozzánk tartozók közül is. Mi ezekkel szemben tétoválás nélkül megállapíthatjuk, hogy igenis, *van* szükség erre a mai ünnepre. Nem azért, hogy telekürtöljük a ve-

lünk nem törődő világot négyszáz éves voltunkkal. Hiszen nem is négyszáz éves a vallásunk, hanem egyidős a keresztyénséggel. Az sem lényeges, hogy melyik hónap hányadik napján jubilálunk. 1517. október 31. nem létrehozta a reformációt, csak az utókor állította föl e napot a kezdet határkövéül. Mint ahogy 1914. június 28. sem teremő oka a világháborúnak, hanem csupán jelző villámcsapás, mely bejelenti a szörnyű égzengést. És az utókor mégis majd ettől a naptól számítja a Nagy Háboru korát.

Van szükség erre a mai ünnepre, hogy a ma földézett emlékek dús forrásából újra és talán teljesebb mértékben, mint máskor, öntudatot, bátorítást, erőt, kitartást, csüggedetlen hitet merítsen a lelkünk, a lét és nemlét küzdelmében elgyötört, napról-napra való tengődésre kárhoztatott, szegény, csüggedt lelkünk. És ha magától nem kínálkozott volna: erőszakkal kell vala megragadnunk az alkalmat az ünnepelésre, hogy a nálunk még erőtelenebb, hitben szegényebb, kifáradt, elárvult lelkeket is odavezessük az örökkévaló ujjáteremtő erő ama kristályforrásához, melynek partinál régmúlt időknek e szent forrás életvizétől felüdült nagy, nemes alakjaival lett eszméltető, fölemelő, boldog találkozásunk . . .

Második kérdésem: *Mi biztosítja a reformáció örök időkre kiható jelentőségét?*

Sokan sokféle feleletet adhatnak e kérdésre. Ünnepi szónokok rendszerint alkalmi textusok főgondolatának lükrében teszik szemléltetővé a reformáció megbecsülhetetlen értékét. A valóság az, hogy ahány elme, annyi oldalról s annyi, néki tetszetős alakban igazolhatja be a reformáció létjogosultságát. Nekünk úgy tetszik, hogy a reformációt tápláló igazságok forrásának számtalan éltető csöppjéből az az egy is örök életet biztosít a reformációnak, mely a reformáció valósításával kapcsolatban *az örök reformálás szükségességének igazságát* vitte be a lelkekbe. Ennek természetes következménye az az alázatos vallomásunk, hogy a reformáció egyházának sohasem szabad a befejezettség igényével pompáznia.

Ám az az egyház, melynek kebelén a lelkek forradalma végre is magasabb rendű és értékű szelekcióban nyert kielégülést, változhatatlanságának büszke dogmájával kérkedik. Minő hiu képzelődés! Maga a változhatatlan egyház czáfolja meg önmagát. Ugyan hol áll a középkori Róma eretnekégető zsarnoksága, hol a tridenti zsinat átokgyártó szövetkezete korunk művelt katholicizmusától? Letagadhatja-e az oly sok korrekcióra szorult anyaegyház, nemes szülöttének négy század óta

reá gyakorolt jobbító, nemesítő, megújító hatását? Nem tette-e magáévá az egykor gyűlölt, üldözött ellenségnek — ma talán inkább respektált versenytársnak — leghathatósabb fegyvereit, az élő ige és a sajtó hatalmát, hogy ezeknek segítségével fentartsa, megnyújtsa, a korral haladás árán is biztosítsa állandó hódításhoz még mindig jogot formáló életét? A reformáció ragyogó diadalai közt igazán nem utolsó, hogy az önreformálás elvét valósította és folytonosan valósíttatja — hiábavaló minden tagadása és tiltakozása — a magát reformálhatatlannak hirdető anyaegyházzal is.

Ugy tűnik fel előttem a reformáció egyháza, mint tengerjáró hajón utazó sereg; vele szemben a római egyház a tengerpart látszóan helyhez kötött lakossága. Amaz sok vihart látott, sokat küzdött, szenvedett eddig is az örökkévalóság felé utaztában. A helyzete merő bizonytalanság az állhatatlan hullámok között. Emez a nyugodt jóllétnek minden ismertető jelét magán hordozza. Helyzete kiváltságosan biztosított a tenger bármily magas hullámverése ellen . . . Vajjon így van-e csakugyan? S nem inkább úgy-e, hogy míg az a hajó — éppen azért, mert minden mozdulata nyomon követi az őt hordozó elemnek, a korszellemnek, alá- s fel-hullámzását és mindenkor belesimul a más-ként vészthozó környezetbe — vészt, vihart nem rettegve, bízatosan röpíti tova útasait a jól ismert cél felé: addig azt a mozdíthatatlannak látszó partot — éppen azért, mert örökké dacolni akar az áradattal — szakadatlanul ostromolják, törik, omlasztják a kérlelhetetlen habok s a partlakók, hogy életüket mentse, egyre beljebb, védettebb helyre költözködni, időnkint útra kelnek, sőt állandóan úton vannak, bár azzal áztatják magukat, hogy régi helyökből ki sem mozdultak. Nem, nem annak a jól megépített és szünetlen gonddal tatarozott hajónak a népét fenyegeti a tenger árja, hanem a part lakóit, kik azt képzelték, hogy az ingatag főveny, melyre építettek, mozdíthatatlan kőszál . . . A szikla amott, távolabb emelkedik, mélyen benyúlva a tengerbe. Ennek csakugyan nem árthat tomboló vihar, évezredek szemnyit sem porlaszthatnak belőle. Ez a szikla, a Krisztus, tegnap és ma és örökké ugyanaz. Rajta magas torony árasztja átható fényét, az ige világosságát, mutatván az irányt a hajósnépnek s a partlakóknak egyaránt. Találkozik-e, összefog-e valaha ez az egy cél felé különböző úton haladó vándorcsapat? A hajósokat veti-e partra valamely eddig ismeretlen erejű vihar; vagy a szárazföld utasai menekülnek-e előle a bátorságosabbnak bizonyult hajóra: ki tudná megmondani? Én csak annyit tudok, hogy ezek az utasok — ha talán még nem ér-

zik is mindannyian — testvérek a Krisztusban s egytől-egyig a közös édesatyai hajlék felé igyekeznek és hogy az előttük álló út még beláthatatlan s előhaladásuknak elengedhetetlen föltétele a folytonos tökéletesedés, az örök reformálódás. De vajjon haladunk-e mi is most, vagy egy helyben forgatja, tánczoltatja életünk hajóját e minden idők legádázabb orkánja? . . .

Ez a gondolat vezet át harmadik kérdésemre: *Hogyan kerül ki a reformáció egyháza a világháborúból?*

A hidegtekinetű gúnyolódók feleletét jól ismerjük. „Ha valaha valami, úgy az egyedül diadalmas halálnak ez az évek óta dőzsölő uralma nyilvánvalóvá tette nem a protestantizmusnak vagy a katolicizmusnak, hanem egyáltalában a keresztyénségnek, a vallásnak a csődjét. Avagy nem két túlnyomóan protestáns népességű államóriás vezeti-e ezt a népirtő öldöklést? És a Krisztus földi helytartója minden buzgó igyekezetének sikerült-e eleddig csak egy szalmaszálat is eltávolítani a sehogyan sem jelentkező békesség útjából? Ki törődik ma a vallás lábbal tiport nagy igazságaival? Ha minden más eredménye bizonytalan is ennek a világégésnek, egy bizonyos: hogy a vallás, az egyház — tehát a reformáció egyháza is — megtépve, lerongyolva, gyalázatos vereséggel kerül ki a világháborúból.“

Mi nem ezt valljuk. A mi meggyőződésünk a nyelvöltögető hitetlenség úgylátszó igazsága ellenében az, hogy a vallás, az egyház — tehát a reformáció egyháza is — *dicsőségesen* kerül ki a világháborúból.

Mert a háboru tűzvészét nem az egyház, a vallás gyújtotta és táplálja. Ezt a háborut nem akarta és nem akarja sem az a jó kálvinista magyar nép, melynek hajlékában ma is a biblia a legdrágább ékesség; sem az a jó kálvinista angol nép, amely a bibliával megajándékozta a föld kerekességét. Ezért a háboruért nem felelősek sem a német hívő protestánsok, sem a francia buzgó katolikusok, sem az orosz jámbor orthodoxok milliói. Mert mind a két ellenséges tábor küzdő népe ártatlannak érzi, tudja magát: azért vitatja váltig mindegyik a maga igazságát s azért kész magát mindegyik megfeszíttetni. Ezt a háborut a hitetlenség, a vallástalanság zúdította a világra; lelkiismeretlen, vallásos meggyőződés nélkül szükölködő, Krisztustalan kevesek átkos befolyása lobbantotta lánggra és szítja mindaddig, míg e keveseket az elámított, mészárszékre vitt, de bódultságukból előbbutóbb föleszmélő milliók a békesség útjából el nem távolítják.

A vallás, az egyház tevékenysége ebben az irgalmatlan világ-

tragédiában az irgalmas samaritánus alázatos munkakörére korlátozódik. De éppen azért, mert alázatos ez a szerep, máris ragyogó fényt vet a Krisztus egyházára s a könyörülő szeretetnek e vígasztaló, biztató, gyógyító sugaránál mintha máris látnók az eltakarításra váró éktelen romhalmaz fölött a mi egyházunknak, a Krisztus megújított egyházának mindeneket megújító, megelevenítő, üdvösségre vezérlő áldásos tevékenységét . . .

Igy lesz-e? Bizonyára. Mert a mustármag idő múltán terebélyes fává izmosul; a kovász lassankint megkeleszti az egész tésztát; és az Isten országa népek és korok, erkölcsök és intézmények fölött végre is diadalmaskodik. Amen.

Ezután a diszgyűlés jegyzőkönyvbe foglalását rendelte el a főjegyző által fölolvastott következő emlékiratnak:

A reformáció négyszázados jubileumának évében a tiszántuli református egyházkerülethez tartozó nagybányai egyházmegyét a következő anya-, leány- és fiókegyházközségek alkotják:

1. Adorján anyaegyház templommal, 1 tanítós elemi iskolával.
2. Amacz anyaegyház templommal, 1 tanítós elemi iskolával.
3. Apa anyaegyház templommal.
Apahegy leányegyház templommal, 1 tanítós elemi iskolával.
4. Aranyosmeggyes anyaegyház templommal.
Szatmárgörbed leányegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
5. Avasujváros anyaegyház templommal, 4 tanítós el. iskolával.
6. Batiz anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
7. Egri anyaegyház templommal, 2 tanítós el. iskolával.
8. Felsőbánya anyaegyház templommal, 2 tanítós el. iskolával.
Kapnikbánya fiókegyház.
9. Garbolcz anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
10. Hirip anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
11. Kakszentmárton anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
12. Kishódos anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
13. Kiskolcs anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
Dobrácsapáti leányegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
14. Kispalád anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
15. Kispeleske anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
16. Kőszegremete anyaegyház templommal, 2 tanítós el. iskolával.
17. Lázári anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.

18. Magosliget anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
19. Méhtelek anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
20. Mikola anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
21. Misztótfalu anyaegyház templommal.
22. Nagybánya anyaegyház templommal.
Erdőszáda leányegyház, 1 tanítós el. iskolával.
Alsófernezely fiókegyház.
23. Nagyhódos anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
24. Nagykolcs anyaegyház templommal.
25. Nagypalád anyaegyház templommal, 2 tanítós el. iskolával.
26. Ombod anyaegyház templommal, 2 tanítós el. iskolával.
Szatmárpálfalva leányegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
27. Patóháza anyaegyház templommal.
28. Pettyén anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
29. Rozsály anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
30. Sándorhomok anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
31. Sárköz anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
32. Sárközujlak anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
33. Szamoskóród anyaegyház templommal.
34. Szamoskrassó anyaegyház templommal, 3 tanítós el. iskolával.
35. Szatmárhegy anyaegyház templommal.
Erdőd leányegyház 1 tanítós elemi iskolával.
36. Szatmárudvari anyaegyház templommal.
Berend fiókegyház templommal.
37. Szárazberek anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
38. Szinerváralja anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
39. Tisztaberek anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
40. Uszka anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
41. Józsefháza anyaegyház templommal, 1 tanítós el. iskolával.
42. Vámfalu anyaegyház templommal.
Avasfelsőfalu fiókegyház.

Összesen 42 anya-, 6 leány-, 4 fiókegyházközség. Ezekben van 47 templom és pedig 42 anya-, 4 leány-, 1 fiókegyházban egy-egy templom.

Református elemi iskola van 38 egyházban és pedig 32 anya-, 6 leányegyházban, összesen 48 tanítóval; ezek közül négy tanítós az iskola 1, három tanítós 1, két tanítós 5, egy tanítós 31 egyházban.

Nem tart fenn iskolát 14 egyház és pedig 10 anya-, 4 fiókegyház. Ezekben az egyházakban gyermekeink állami iskolába járnak.

Öt anyaegyház és pedig Batiz, Hirip, Lázári, Mikola, Szinérváralja az állami iskola mellett is fenntartja iskoláját.

Az egyházmegye tisztikara.

Elnökség: *Széll György* esperes-lelkész, Avasujváros; *Csaba Adorján* egyházmegyei gondnok, Szatmárvármegye nyugalmazott főispánja, Domahida.

Főjegyzők: *Soltész Elemér* lelkész, egyházkerületi aljegyző, Nagybánya; *Thordai Imre* városi tanácsos, Nagybánya.

Jegyzők: *Bogdán Lajos* lelkész, Pettyén; *dr. Helmeczy József* ügyvéd, Szatmár-Németi.

Könyvtárnok: *Kolos Vincze* lelkész, Vámfalu.

Levéltárnok: *Soltész Elemér*.

Nyugdíjintézeti pénzkezelő: *Bogdán Lajos*.

Pénztárnok és közalapi pénzkezelő: *Nagy Lajos* lelkész, Felsőbánya

Ügyész: *dr. Harcsár Géza* ügyvéd, Szatmár-Németi.

Az egyházmegye bírósága.

Elnökség: *Széll György*; *Csaba Adorján*.

Tanácsbírák: *Sátor Dávid* lelkész, Szinérváralja; *Szabó József* lelkész, Aranyosmeggyes; *Nagy Elek* lelkész, Kispalád; *Papolczy Zoltán* lelkész, Apa; *Magoss Ferencz* lelkész, Mikola; *Joó Kálmán* lelkész, Szárazberek; *Tóth Mór* birtokos, Patóháza; *dr. Dezső Kálmán* kir. kuriai bíró, Budapest; *Szilágyi Tihamér* kir. táblai bíró, Szinérváralja; *Sinka Lajos* ny. tanító, Szamoskrassó; *Bay Lajos* takarékpénztári igazgató, orsz. képviselő, Nagybánya; *Boros Zoltán* birtokos, Aranyosmeggyes.

Képviselők, bizottságok, kiküldöttek.

Adóügyi bizottsági tag: *Kócsi Péter* lelkész, Nagyhódos.

Egyházkerületi képviselők: *Sátor Dávid*; *Bay Lajos*. Pótképviselők: *Magoss Ferencz*; *dr. Harcsár Géza*.

Egyházmegyei tanügyi képviselők: *Fábián István* tanító, Szinérváralja; *Kádár Károly* tanító, Egri.

Helmeczy-ösztöndij-bizottság. Elnök: az esperes. Előadó: a lelkész főjegyző. Tagok: az egyházmegye gondnoka és tanácsbírái.

Időszaki tanács. Elnökség: *Széll György*, *Csaba Adorján*. Rendes tagok: *Sátor Dávid*; *Szabó József*; *Tóth Mór*. Póttagok: *Nagy Elek*; *Magoss Ferencz*; *Bay Lajos*.

Könyvtári bizottság. Elnök: *Széll György*. Tagok: *Sátor Dávid*; *Papolczy Zoltán*; *Kolos Vince*.

Közalapi bizottság. Elnök: *Széll György*. Tagok: *Sinka Lajos*; *Balajthy Károly* lelkész, Szamoskóród.

Missziói bizottság. Elnök: *Széll György*. Előadó: *Oláh Sándor* lelkész, Szamoskrassó. Tagok: *Sátor Dávid*; *Szilágyi Tihamér*.

Nyugdíjbizottság. Elnök: *Széll György*. Tagok: *Soltész Elemér*; *Magoss Ferencz*; *Sinka Lajos*; *dr. Harcsár Géza*.

Segélyosztást véleményező bizottság. Elnök: *Magoss Ferencz*. Tagok: *Sinka Lajos*; *Kató Béla* lelkész, Amacz.

Szatmárnémetii ref. főgimnázium igazgatótanácsának tagja: *Széll György*.

Szatmárnémetii ref. tanítónőképző igazgatótanácsának tagja: *Csaba Adorján*.

Szatmárnémetii ref. tanítónőképző fentartótestületének tagjai: *Szabó József*; *Tóth Mór*.

Szavazatbontó bizottság. Elnökség: *Széll György*; *Csaba Adorján*. Tagok: *Soltész Elemér*; *Sátor Dávid*; *Szabó József*; *Tóth Mór*; *Szilágyi Tihamér*; *dr. Harcsár Géza*.

Számvevőszék. Elnök: *Tóth Mór*. Tagok: *Joó Kálmán*; *Sinka Lajos*; *Kócsi Péter*; *Oláh Sándor*.

Tanügyi bizottság. Elnök: *Sátor Dávid*. Jegyző: *Bogdán Lajos*. Tagok. 1) Nagypaládi kör: *Kócsi Péter*; *Nagy Géza* tanító, Nagypalád; *Szoboszlai Sándor* birtokos, Tisztaberek. 2) Mikolai kör: *Magoss Ferencz*; *Kádár Károly*; *Kovácsnay Zsigmond* birtokos, Batiz. 3) Szamoskrassói kör: *Sárközi Lajos* lelkész, Nagykolcs; *Sinka Lajos*; *Veress Sándor* jegyző, Pettyén. 4) Apai kör: *Mishti Mihály* lelkész, Józsefháza; *Szilvási Sándor* tanító, Sárközujlak; *Szeőke Sándor* birtokos, Szatmárudvari. 5) Nagybányai kör: *Nagy Lajos*, *Sólyom Ferencz* vallástanító, Nagybánya; *dr. Nagy Gábor* ügyvéd, Nagybánya. 6) Avasi kör: *Kolos Vincze*; *Fábián István*; *Sepsy Károly* jegyző, Szinérváralja.

Az egyházmegye alapjai és alapítványai.

1. Közpénztári tőkevagyon az 1916. év végén 9872·72 K.

2. Ujfalussy Miklós alapítványa, közszükségletek fedezésére, 1587·07 K.

3. Gróf Degenfeld Sándor alapítványa közszükségletek fedezésére 2000 K.

4. Államsegély-alap, rendeltetését később állapítja meg a közgyűlés, 5270·51 K.

5. Kálvineum-alap, a Kálvineum javára, 975 K.

6. Bethlen Gábor-kör-alap, a budapesti Bethlen Gábor ifjúsági kör javára, 487·50 K.

7. Tanítói gyámegyleti alap, özvegy tanítónék segélyezésére, 4757·23 K.

8. Helmeczy József alapítványa lelkészek és tanítók középiskolában tanuló gyermekeinek ösztöndijára, 3755·08 K.

9. Gróf Degenfeld Béla alapítványa, rendeltetését a mai közgyűlés állapítja meg, 10000 K.

Az egyházmegye pénzbeli egész vagyona 38680·11 K.

Az egyházmegye 1917. évi költségelőirányzata.

Fedezet 9381·85 K. Szükséglet 9162·89 K. Maradvány 218·96 K.

Majd a díszgyűlés határozati erőre emelte főjegyző következő javaslatát:

„A reformáció négyszázados évfordulóján az egyházmegyei pénztár javára jubiláris alapítvány létesítését határozzuk el. Erre a célra szolgáljon a) egyházmegyei gondnok urnak a mai napon bejelentett, évi 500 (ötszáz) koronás részletekben három év alatt befizetendő, hála köszönettel fogadott 1500 (egyezeröttszáz) korona adománya; b) a mai ünnepi istentisztelet perselypénze (250 K); c) a kebelbeli egyházközségek adománya; d) egyesek adománya. Az egyházmegyei pénztárnokhoz jövő tavaszi közgyűlésünkig beérkező adományokat az egyházmegyei pénztár gyarapítására rendelt évi részletéből 5000 (ötezer) koronára kiegészítjük s fölhívjuk esperest és lelkészi főjegyzőt, hogy az alapítvány alapító levelének tervezetét az egyházmegye közgyűléséhez annak idején terjesszék be.“

A díszgyűlés befejezéséül Széll György esperes így imádkozott:

Nagyhatalmu Isten! Mélységes hálaadással hajlunk meg előtted a reformáció négyszázados emlékünnepén. Áldva emlegetjük a te kegyelmedet, hogy amint eleve elvégezted a te anyaszentegyházad megtisztítását, úgy egyes kiválasztottaid által meg is valósítottad, hogy a te tiszteleted és szolgálatod ama szeguletköre helyezettessék újból, melyet a ház építői megvetettek s nyomán a te evangéliomod által a lelki szabadság, egyesek, népek erkölcsben megújítása, az emberi fejlődés az egyenlőség, testvériség alapján támadjon.

Hálánkat emeljük hozzád, Atyánk! hogy amidőn felkelt a te megtisztított egyházad ellen az önzés, a sötétség hatalma, nem engedted azt megsemmisíteni. Ha vérrel áztatta, könnyel öntözte is annak földjét az

emberi hatalom : te, Uram ! a vérből virágot, mely gyümölcsözést hozott, a könyvből tenmagadhoz odaadást teremtetted s a nagy egészben áldott előhaladást.

Magasztalással emlegetjük, Uram ! hogy e mi reformált egyházunk magyar vallássá lőn. Mert a te akaratod cselekedte, hogy midőn háromfele szakadt e nemzet : szabadon terjedhetett e haza földén a megtisztított vallás. S később, hogy őseink lelkiismereti szabadságukért küzdöttek : ugyanakkor e haza szabadságáért is küzdöttek. És midőn, Uram ! evangéliomod nemzeti nyelven zendült kicsike templomaidban : haldokló nyelvünk nyert támaszt benne. S amikor a te veteményes kerteidben, szegényes iskoláinkban, folyt a verejtékező munka : nemcsak tiszteleted és az erkölcs, de a nemzeti kultúra is szélesebb körben nyert elterjedést s mindezzel nemzetfentartóvá dicsőült meg hatása.

Egykor, a vallás megtisztítása szakában, a te beszédedért, Atyánk ! harcz támadt a lelkekben, háboru a népek között. Bétölt, amit szent Fiad szólott vala : *Nem azért jöttem, hogy békességet bocsássak e földre, hanem hogy fegyvert. Azért jöttem, hogy meghasonlást támaszszak az emberek között.* De nyomán a népek nagy átalakulása, az erkölcsök megújrodása a te neved által s mérhetlen fejlődés lőn.

Most a négyszázados évfordulót is harcz fogadja, véresebb, mint valaha, borzalmában a jelenések könyvével hasonló. De nem a te igazaidért, mint egykor, hanem emberi találmányokért, melyek tetőled elszigetelik a földet s elfordítják a te kegyelmedet. Óh, Uram ! tedd hatóvá a te igédet ma is, hogy tovaseperje, mint egykor, az emberi találmányokat.

Kérünk, vedd oltalmadba továbbra is a te megtisztított egyházadat. Kiválóan esedezünk e mi magyar református egyházunkért, mely dicsőséges multjában s küzdelmében egybeforrt e mi hazánkkal. Növeld ennek erejét és hatását a lelkekre. Hadd vezéreljen ez mindeneket tehozzád, az önmeghasonlásból a benső békére, a zúgolódásból a teáltalad való megnyugovásra s támadjon fel a népek jólléte s nyerjen megvalósulást a nagy áldott világfejlődés, mely e földet a te kegyelmed állandó lakhelyévé változtatja át. Amen.

Végezetre, miután Csaba Adorján egyházmegyei gondnok a diszgyűlést berekesztette, a gyűlés tagjai kevéssel 11 óra előtt visszatértek a városháza tanácstermébe, hol a rendes közgyűlés csakhamar kezdetét vette.

S. E.

**A nagybányai református egyházmegye
1917. szeptember 25. napján Nagybányán tartott
rendes közgyűlésén jelen voltak**

Széll György esperes és **Csaba Adorján** egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

Sátor Dávid, Szabó József, Papolczy Zoltán, Joó Kálmán lelkeszi tanácsbírák; Tóth Mór, Szilágyi Tihamér, Sinka Lajos, Bay Lajos, Boros Zoltán világi tanácsbírák;

Soltész Elemér lelkeszi, Thordai Imre világi főjegyző;

Bogdán Lajos lelkeszi jegyző;

Nagy Lajos pénztárnok;

dr. Harcsár Géza ügyész;

Balajthy Károly, Baranyi Lajos, Czelder Béla, Dávid Sándor, Kató István, Kiss Sándor, Kovács Károly, Kócsi Péter, Makai Elek, Marcsa Imre, Miszti Mihály, Oláh Sándor, Orosz Ernő, Öry Tamás, Sárközy Lajos, Szabó Károly, Sziky Ádám, Takács Imre, Visky Ferencz rendes lelkészek;

Horváth Kálmán, Kulcsár Dezső s. lelkészek;

Kádár Károly tanítótanársági képviselő;

Jakó Pál aranyosmeggyesi, Bak Mihály avasujvárosi, Kiss Kálmán batizi, Kósa Károly egrii, Pap Márton felsőbányai, Váradi József garbolczyi, Puskás Lajos hiripi, Ferenczi Mihály józsefházai, Meleg György kakszentmártoni, Dohi Lajos kőszegremetei, Balog Géza lázárói, Piskolti Károly misztótfalui, Nagy Z. Sándor nagybányai, Fülöp István nagyhódosi, N. Székely Mihály ombodi, Pataki János patóházai, Deme András pettyéni, Adorján Gusztáv sándorhomoki, Kurpé György sárközi, Kertész István sárközlaki, Varga Antal szamoskőrödi, Gergely Sámuel szamoskrassói, Kis Antal szatmárhegyi, Király József szárazberek, dr. Szilágyi Elek színérváraljai, Ur Ferencz tisztaberek, Mali Gábor vámfalui képviselők.

A közgyűlés határozatai.

1. Esperes ur fennszárnyaló, buzgóságos imája után egyházmegyei gondnok ur

rendes közgyűlésünket a tagok szíves üdvözlése mellett megnyitja.

2. A megbízó levelek beszédésével elnökség Miszti Mihályt bizza meg. Elmaradásukat bejelentették Magoss Ferencz lelkészi tanácsbíró, Molnár Lajos, Szentgyörgyi Zsigmond, Szentkirályi Károly lelkészek, dr. Dezső Kálmán világi tanácsbíró és dr. Helmeczy József világi jegyző.

Közgyűlésünk alkotó tagjait az elől kitett sorrendben igazolja, az elmaradásukat jelentett tagok mentségét tudomásul veszi.

Az indokolatlanul elmaradt közgyűlési tagokat illetőleg idevonatkozó 1907—77. sz. határozatától a mai nehéz idők kényszerítő hatása alatt eltekint.

3. A jegyzőkönyv hitelesítését illetőleg

közgyűlésünk a tárgysorozat minden egyes letárgyalt számát egyszersmind hitelesíti.

4. A gyűlési tagok között szétosztott tárgysorozatot

közgyűlésünk felolvasottnak tekintvén, a tanácskozás sorrendjéül elfogadja.

5. Az 1916. évről írt, a közgyűlés minden tagjának előre megküldött esperesi jelentést

közgyűlésünk fölolvastottnak tekinti, tudomásul veszi és

a) a jövőre nézve fölhivja a kebelbeli presbyteriumokat, első sorban a lelkészeket, hogy az új, igen részletes látogatási jegyzőkönyv minden egyes kérdésére kimerítő, pontos feleletet adjanak; mert pl. az a tény, hogy egyik-másik gyülekezetből az évi számadásról, vagy az egyházi adó mennyiségéről, avagy a különféle államsegélyekről nem

érkezett be adat, míg egyfelől a pontosan jelentő egyházak adatait is használhatatlanokká teszi, másfelől a legenyhébb minősítés szerint is menthetetlen hanyagságra, rendetlenségre vall.

b) Fölvivja a megnevezett egyházakban működő lelkészeket, hogy vasárnap délután ne csupán könyörgést mondjanak, hanem egyházi beszédet (káté- vagy biblia-magyarázatot) is; hétköznap pedig hetenkint legalább kétszer (pl. hétfőn reggel és szombaton este) tartsanak istentiszteletet.

c) Fölvivja annak a nyolcz egyháznak a presbyteriumát, ahol a konfirmált növendékek közt semminémű ajándékot nem szoktak kiosztani, hogy a gyülekezeti életre oly nagy jelentőségű konfirmációi ünnepélyt legalább emléklapok kiosztásával tegyék még kedvesebbé és emlékeztetesebbé a hitvallást tevő ifjuság előtt.

d) A megnevezett helyeken működő presbyteriumoknak, első sorban a lelkészeknek, erkölcsi kötelességükké teszi, hogy minden jó igyekezettel és példaadással oda hassanak, hogy végre-valahára, *a reformáció ötödik századának kezdetén*, ne legyünk kénytelenek szégyenkezni egyházmegyénknek egyetlen olyan egyháza miatt sem, amelyről ma még az esperesi jelentés azt az elszomorító, sőt megdöbbentő adatot kénytelen följegyezni és közhírré tenni, hogy ott „a gyülekezet tagjai vallásos fratokat nem olvasnak és ilyen lapokat nem járatnak.”

6. Olvastatott a következő esperesi jelentés:

„Nagytiszteletű és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés! Az időközi változásokra és más fontosabb dolgokra vonatkozó jelentésemet van szerencsém a következőkben előterjeszteni.

I. A lelkészi karból *dr. Varga Jenő* debreczeni ref. tanítóképző intézeti tanárrá megválasztatván, a méhteleki lelkészi állás megürült s folyó hó 2-án meghívás útján — a Molnár Lajos lelkész és Szoboszlai István urak vezetése alatt megtartott választáson — *Jánossy Sándor* tivadarfalvai lelkésszel töltetett be. A választás szabályosan folyt le s miután ellene panasz nem adatott be hozzám, megválasztott lelkész meghívására kiadtam az engedélyt azzal, hogy állását mielőbb foglalja el.

Bartók Károly patóházai lelkész szolgálatképtelenné válván, addig, míg segédlelkész útján lehetővé lett volna az ottani lelkészi szolgálat

biztosítása, máj. 17-től kezdődően beszolgáló lelkészül Miszti Mihály lelkészt küldtem ki. Majd július 8-tól kezdve Kulcsár Dezső s. lelkészt hatalmaztam fel — püspök ur kirendelő végzése folytán — a s. lelkészi teendők végzésére.

A tanítói karból Horvát Gábor józsefházai tanító, Horvát Gáborné sárközi, Szepessy Erzsébet adorjáni, Papp Lászlóné hiripi nőtanítók eltávoztak s helyük ez ideig betöltetlenül áll. Helyettes tanítókul hatáskörömből folyólag megerősítettem Egriben Ladányi Ilonka, Szinerváralján Erdélyi Anna Margit, Erdőszádán Szerző Róza, Sárközujlakon Peleskey Margit, Mikolában Szabó Margit okleveles nőtanítókat; továbbá Felsőbányán Spáczay Irén III-ad éves és Kisperleskén Varga Ilona III-ad éves képző int. növendékeket.

Ez iskolai év kezdetén 17 hadba vonult tanítónk van. Mindemellett is szeptember elején megkezdődött az iskolai tanítás s csakis a fent említett négy egyházban — honnan a tanító eltávozott — továbbá Rozsályon, Garbolczon, Nagypaládon (mindhárom helyen pedig pályázatot hirdettek a helyettesi állásra), Apahegyen — a tanító hadba vonulása miatt — nem kezdetett meg az iskoláztatás és Pettyénben járvány miatt. Ombodon a helyettesi állás betöltése pályázat alatt áll, tudomásom szerint.

II. Tisztelettel jelentem, hogy az egyh. ker. bíróság az adorjáni hegy vitássá tett hovátartozandóságát adorjáni egyházunk javára döntötte el.

III. Az egyházmegyei látogató küldöttség Amaczról bejelentette, hogy lelkész és presbyterium között a folyó évre — közbelépése folytán — egyesség jött létre.

IV. Az adorjáni egyház 600 K, a kisperleskei egyház 510 korona ideiglenes kölcsön felvételére nyert engedélyt az I. t.-cz. 15. §. d) pontja alapján, az év végéig terjedő visszafizetési kötelezettséggel.

V. 1917—37. sz. határozatára közgyűlésünknek jelenthetem, hogy a 35%-os drágasági pótlékot a következő egyházak szavazták meg lelkészeiknek: Mikola, Adorján, Aranyosmeggyes, Garbolcz, Batiz, Egri, Kakszentmárton, Patóháza, Nagykolcs, Hirip, Szamoskóród, Felsőbánya, Nagybánya (a segédlelkésznek és a vallástanítónak is), összesen 13 egyház. Misztótfalu gyümölcsöse fütermését adta e czímen lelkésznek.

VI. A nyilvános ellenőrzés szempontjából jelentem, hogy a *lengyel reformátusok segítségére* befolyt hozzám 506 K 50 f (és pedig ez összeget beszolgáltatták: Aranyosmeggyes 16 K, Szatmárgörbed 13·50 K, Lázári 19 K, Kishódos 12·40 K, Nagyhódos 24·10 K, Szárazberek

27·14 K, Szamoskóród 11·18 K, Hirip 23 K, Felsőbánya 22·40 K, Józsefháza 20 K, Szinérváralja 102 K, Batiz 5 K, Egri 5 K, Méhtelek 9 K, Nagykolcs 22 K, Sándorhomok 19·70 K, Nagypalád 12·50 K, Kakszentmárton 36·92 K, Misztótfalu 4 K, Amacz 13·46 K, Vámfalu 23·88 K, Avasujváros 52 K, Szatmárhegy 8·86 K, Ombod 2·10 K, Patóháza 1·36 K); a *Vöröskereszt-egylet javára* 160 K 62 f (összeadták: Józsefháza 20 K, Szárazberek 11·38 K, Lázári 14 K, Nagyhódos 12 K, Garbolcz 7·85 K, Kishódos 6·66 K, Szinérváralja 4·48 K, Sándorhomok 10 K, Batiz 5 K, Hirip 18·45 K, Avasujváros 45·80 K, Misztótfalu 5 K). Mindkét célra gyűlt összeget annak idején a püspöki hivatalhoz elküldöttem.

Jelentésem zártán vagyok Avasujváros, 1917. szept. hó 18. kiváló tisztelettel, *Széll György*, esperes.

Közgyűlésünk a jelentést tudomásul veszi, a jóváhagyást vagy megerősítést igénylő esperesi intézkedéseket jóváhagyja, megerősíti; áldáskívánattal bocsátja el az új munkamezőre az akaraterejéről, tudományszomjáról és szorgalmáról oly szép bizonytságot tett és mindnyájunk megbecsülő szeretetét kiérdemelt **Varga Jenő** volt méhteleki lelkész; utódát, Jánossy Sándort, közöttünk végzendő szent munkája felől táplált jóreménységgel üdvözli tagjai sorában; végül a belhivatalnokok részére drágasági pótlékot folyósított, valamint a jótékonycélokra adakozott, felsorolt egyházakban működő presbyteriumoknak megértő méltányosságukért és buzgó áldozatkészségükért elismerését nyilvánítja.

7. A batizi presbyterium 1917. ápr. 29. napján hozott 17. számú határozatával elutasította Osváth Géza kántortanítónak azt a kérelmét, hogy neki az egyház azért, mert amióta orgona van a templomban, orgonázik is, külön organistai díjazást adjon.

E határozat ellen Osváth Géza felebbezést ad be az egyházmegyei bírósághoz; esperes ur pedig a felebbezést, mint közigazgatási ügyet, közgyűlésünk elé terjeszti.

Közgyűlésünk felebbezés elutasításával a batizi presbyterium idézett határozatát jóváhagyja azért, mert az énekvezéri teendő végzésénél az orgonázás nem tekinthető többletmunkának, amiért külön díjazás volna igényelhető, hanem inkább olyan segédeszköznek, ami az éneklés vezetését megkönnyíti; és mert az egyház által esetleg folyósí-

tandó külön díjazás a kántor-tanítói fizetéskiegészítő államszegély megfelelő csökkenését vonná maga után. Az pedig felebbezőnek sem lehet czélja, hogy az egyház új terhet vegyen magára anélkül, hogy ennek fejében a kántortanítói javadalom csak egy fillérrel is emelkednék.

8. Takács Imre kiskolcsi lelkész azzal a két kéréssel fordul közgyűlésünkhöz: utasítsa a kiskolcsi egyházat arra, hogy a lelkész részére díjlevél szerint biztosított 12 szekér széna járandóságot neki *természetben*, búza, tengeri és fa járandóságát pedig *előre* szolgáltatassa ki úgy, amint azt az ottani tanítónak is kiszolgáltatja.

Közgyűlésünk a két kérvényt — melyekhez kérvényező sem díjlevelét, sem a kiskolcsi presbyteriumnak a kérelem tárgyában hozott valaminő határozatát nem csatolta — azzal adja vissza, hogy a hivatali fizetések kiszolgáltatása körül felmerülő vitás ügyekben az egyházmegyei közigazgatási bíróság határoz; a kiskolcsi presbyteriumot pedig figyelmezteti, hogy lelkész kívánságával szemben méltányosan eljárni igyekezzék.

9. Kató István lelkész bemutatja a szatmárudvarii anya- és berendi fiókegyház közt létrejött, a berendi presbyterium 1916. aug. 3. napján hozott 1. számú és a szatmárudvarii presbyterium 1916. aug. 10. napján hozott 2. számú határozatába foglalt *eggyességet*. E szerint a fiókegyház szabályszerűen kimondja, hogy a szatmárudvarii anyaegyházhoz csatlakozik. Az anyaegyház lelkésze köteles a keresztelési, esketési és temetési teendőkön kívül minden bűnbánati vasárnapon, minden urvacsoraosztáskor, újévben, nagypénteken, áldozócsütörtökön, óévben és minden négy vasárnapból három egymás után következő vasárnapon a fiókegyházban istentiszteletet tartani; ezért évi fizetése a háboru idejére 500 (ötszáz) korona, amely összeget a presbyterium a háboru után a fáradságos szolgálatnak megfelelően emelni tartozik. Fuvarról lelkész maga gondoskodik; vallástant a mindennapi és ismétlő iskolában az állam által utalványozott óradijért heti 2—2 órán tanít; vezeti a fiókegyháznak az anyaegyházétól független kormányzatát. Fiókegyház az adót a maga számára veti ki és szedi be; az anyaegyházzal szemben semmiféle kötelezettséget nem vállal, sem jogot nem formál és fenntartja magának a jogot arra, hogy annak idején anyaegyházzá alakulhasson. Viszont az anyaegyház presbyteriuma szabályszerűen tudomásul veszi a fiókegyház presbyteriumának idézett határozatát; beleegyezik abba, hogy lelkésze ott a főlisorolt teendőket

végezze; elismeri a fiókegyház kormányzati és anyagi függetlenségét; érette nem szavatol, vele szemben jogot nem igényel s örömmel veszi, ha a fiókegyház annak idején anyaegyházzá alakul.

Közgyűlésünk a három példányban bemutatott egyességet jóváhagyván, megerősítés végett az egyházkerületre fölterjeszti.

10. Márffy József h. lelkész bemutatja az ombodi anya- és szatmárpálfalvai leányegyház közt létrejött, a szatmárpálfalvai presbyterium 1917. július 1. napján hozott 2. számú és az ombodi presbyterium 1917. július 15. napján hozott 10. számú határozatába foglalt *egyezséget*. E szerint a leányegyház presbyteriuma kimondja, hogy az anyaegyház lelkésze, mint felügyelő lelkész és iskolaszéki elnök, a leányegyház hiveit gondozza, részükre évenként hatszor, u. m. böjtben, újkenyérkor, újborkor és a három nagy ünnep első napján urvacsoraosztással egybekötött istentiszteletet tart, a leányegyház valláserkölcsei, iskolai és anyagi ügyeit vezeti s ezért a leányegyház évenként 120 (egyszázhusz) korona fizetést és 20 (husz) korona fuvar-díjat ad; az esetről-esetre előforduló szertartási cselekményeket lelkész a rendes stóla mellett végzi. A leányegyház hivei a maguk részére adóznak, egyházi szükségleteik fedezéséről maguk gondoskodnak, az anyaegyház ügyeibe nem avatkoznak, ott jogokat nem gyakorolnak, csak akkor, ha mint külbirtokosok az anyaegyház részére is fizetnek egyházi adót. Viszont az anyaegyház presbyteriuma tudomásul veszi a leányegyház idézett határozatát, nevezetesen, hogy a szatmárpálfalvai leányegyház az ombodi anyaegyházhoz csatlakozik; belegyezik abba, hogy lelkésze ott a felsorolt lelkészi teendőket végezze; kijelenti, hogy nem tart igényt a leányegyház hiveinek adójára, de nem is szavatol a leányegyházért és hogy a szatmárpálfalvai hitek az anyaegyház ügyeibe nem avatkozhatnak, ott jogokat csak abban az esetben gyakorolhatnak, ha mint külbirtokosok az anyaegyház számára is fizetnek adót.

Közgyűlésünk az itt körvonalozott egyességet jóváhagyván, megerősítés végett az egyházkerületre fölterjeszti.

11. Az egyházkerület 1917—33. sz. határozata 5. pontjában fölhívja egyházmegyénket Kísgércze szórvány hovatartozandóságának tisztázására. Erre nézve az adorjáni lelkész esperes urnak jelenti, hogy Kísgércze Adorjánhegygel együtt a legrégibb idők óta Adorján anyaegyházhoz tartozik s hogy ő ezt a tényt az egyházkerület által Adorjánhegy és Kísgércze hovatartozandóságának megállapítására kiküldött bíróság előtt is igazolta. (Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye bi-

rósága azonban s felebbezés útján az egyházkerületi bíróság is, csupán az *adorjánhegyi* reformátusokra mondotta ki, hogy a nagybányai egyházmegyéhez tartoznak. [1917—33. és 322. sz. hat.] Esperes ur megállapítja, hogy a választott bíróság lelkészi elnökétől beszerzett iratok közt levő alapíratban, a folyamodó adorjánhegyiek kérvényében, ez áll: *Az adorjáni hegy és Kisgércze mindig az adorjáni egyházhoz tartoztak.* Továbbá az ő pusztai hegyen 1895. nov. 7-én fölvetett jegyzőkönyv végén (másolata az ügyiratok között) emlékezet okáért Papp József volt adorjáni lelkész följegyezte, hogy a Váry Ferencz tulajdonában levő szőlővel — mely a turterebesi 543. tkj. könyvben 3616—3618. hrszámok alatt áll — kezdődik az adorjáni hegy s tart Kisgérczéig, mivel még ez is leányegyháza (!) Adorjánnak. Esperes ur megkeresésére a máramaros-ugocsa egyházmegye esperese jelzi, hogy ő ezt a Kisgérczére vonatkozó megállapítást tudomásul veszi s ha egyházmegyéjének ellene kifogása nem lesz, az ügy tisztázottnak tekinthető.

Az előterjesztésben foglaltak alapján közgyűlésünk tisztelettel jelenti a főtiszt. és mélt. egyházkerületnek, hogy — amennyiben a máramaros-ugocsa egyházmegye az ellen nem tiltakozik — Kisgércze szórvány is a nagybányai egyházmegyében lévő adorjáni anyaegyházhoz tartozónak tekintendő.

12. A kishódosi presbytérium 1917. szept. 9-én tartott ülésében hozott 34. számú határozatában az iskola fájának beszállítására s az egyházi épületek jókarban és tisztán tartására a kötelező közmunkát rendeli el, kimondván azt is, hogy a közmunka megtagadása esetén az igavonó erővel bíró egyháztagok esetenként 10 K, a kézi napszámot teljesítők pedig 5 K váltságot fizessenek.

Közgyűlésünk a kishódosi presbytérium idézett, szabályszerű határozatát jóváhagyja.

13. Bakos István lázári kántortanító kérvényét, amelyre vonatkozólag már 1911—43. sz. határozatában elutasítóan végzett,

közgyűlésünk a kérvényezőnek határozathozatal nélkül visszaadja.

14. A józsefházai presbytérium az 1917. június 3. napján tartott ülésében 22. sz. szabályszerű határozattal megújított lelkészi díjlevelet 4 példányban jóváhagyás és fölterjesztés végett bemutatja.

Közgyűlésünk a törvényes jó rend érdekében megújított díjlevelet jóváhagyja s megerősítése végett az e. ker. közgyűlésre fölterjeszti.

15. A józsefházai presbytérium 1917. június 3. napján tartott ülésében 22. sz. szabályszerű határozatával a kántortanítói díjlevelet megújította s jóváhagyás és fölterjesztés végett 4 példányban bemutatja.

Közgyűlésünk a törvényes jó rend érdekében megújított díjlevelet jóváhagyja s megerősítés végett az e. ker. közgyűlésre fölterjeszti.

16. A nagybányai presbytérium 1917—20. sz. határozata kapcsán Soltész Elemér lelkész jóváhagyás és szétosztás végett bemutatja az egyház kezelése alatt álló Nagy Z. Sándor-féle alapítvány alapító levelét.

Közgyűlésünk a 4 eredeti példányban kiállított alapító levelet jóváhagyja s a záradékolásra és a rendeltetési helyekre való szétosztásra elnökségét fölkéri.

17. A nagybányai ref. egyház presbytériumának 1917. június 22-én 17. sz. a kelt szabályszerű határozatát, amely szerint az egyház a tulajdonát képező, a nagybányai 93. sz. betétben. A. I. 11—17. r. sz. és 4594-től 4600-ig hrsz.-ok a. fölvevett ingatlanait, u. n. fendelyi szőlőgyömölcsös-kaszálóját, Gyirászin Ödön és neje szül. Tarr Irén alsó-fernezelyi lakosoknak 12000 K vételárért eladja, Soltész Elemér lelkész a vonatkozó adásvételi szerződés és az eladást előnyösnek mondó szakértői jelentéssel együtt jóváhagyás és fölterjesztés végett bemutatja.

Közgyűlésünk a nagybányai presbytérium idézett határozatát s a bemutatott adásvételi szerződést azzal, hogy az 12000 K vételár az egyház törzsvagyona gyanánt kezelendő, jóváhagyja s megerősítés végett az egyházkerületre fölterjeszti.

18. A szatmárhegyi presbyterium 1917. szept. 9-én tartott ülésében 42. számú határozatával a kántori díjlevelet módosította s kéri annak jóváhagyását.

Közgyűlésünk a szabályszerű határozattal megállapított, javadalom-emelkedést mutató s 4 eredeti példányban kiállított díjlevelet jóváhagyja, megerősítés végett a főt. e. ker. közgyűlésre fölterjeszti.

19. Esperes ur jelenti, hogy gróf Degenfeld Sándor erdőszádai nagybirtokos, egyházmegyénk volt nagyérdemű gondnoka, hősi halált halt Béla fia emlékének megörökítésére egyházmegyénknél 10.000 (tízezer) korona alapítványt tett. Bemutatja Öméltósága alapító levelét (lásd a mellékletek közt), mely szerint „az alapítvány évi egész kamatát az egyházmegye a maga szükségleteinek fedezésére szabadon felhasználhatja.” Jelenti, hogy egyházmegyei pénztárnok az alapítványi

összeg elhelyezésére nézve az alapító levélben foglalt rendelkezésnek eleget tett s az alapítványt ez idő szerint 6%-kal kamatozó hadikötvényen kezeli.

Közgyűlésünk Őméltósága édesapai szívének méltó fájdalmában osztozó mély megilletődéssel mond hálás köszönetet azért a megható figyelemért és lekötő jöndületért, mellyel szeretett volt gondnokunk egyházmegyénket kitüntette, amidőn a dicsőült ifju hős áldott emlékezetének letéteményeséül választotta.

Az alapító levél négy példányát megerősítés végett fölterjesztjük az egyházkerületre; az alapítvány kamatának fölhasználása felől pedig úgy rendelkezünk, hogy

a) minden év januárius havának 1. napján az előző évi kamat egyharmadrésze az alapítványi tőke állandó növelésére tőkésítendő;

b) ugyanakkor a kamat másik harmadrésze a közpénztárnak abban az évben fölhasználható jövedelméül könyvelendő el;

c) a kamat harmadik harmadrésze évről-évre olyan kebelbeli lelkészeknek adandó segélyül, akik hittanhallgató gyermeket taníttatnak. Ezt a körülményt a segélyre igényvel bíró lelkészek tanuló gyermekök legutolsó félévi lecke-könyvével minden év március hó 1. napjáig igazolják az esperesi hivatalnál; a segély kiosztásánál a „Helmeczy-ösztöndij-bizottság“ az ösztöndij kiosztásával azonos módon jár el; azonban egy-egy lelkésznek adandó segély 100 (egyszáz) koronánál kevesebb nem lehet.

Erről a határozatról Őméltóságát jegyzőkönyvi kivonaton, soha el nem muló hálánk ismételt kifejezése mellett, tisztelettel értesítjük.

20. A szatmárhegyi presbyterium 1917. márc. 25. napján hozott 7. szám határozatában eleget akarván tenni az 1916—496. sz. egyházkerületi határozat 6. pontjában foglalt fölhívásnak s pótolni akarván a régóta érzett hiányt, *beható tárgyalás után* szervezte a vallástanító-segédlelkészi állást s a díjlevél kiállításával és fölterjesztésével lelkészt és gondnokot megbizta. A jegyzőkönyv-hitelesítők azonban megtagadták a 7. szám hitelesítését, mert szerintök az „nem fedezi az egyháztanács határozatát“ és mert „az egyház nincs abban a helyzetben, hogy ezen állás kiadásait fedezze, tehát a vallástanító-segédlelkészi

állás szervezését nem kívánja." Lelkész az ügyről jelentést tett esperes urnak. Állítja, hogy a jegyzőkönyv úgy vétetett föl, amint a gyűlés lefolyt és a költségvetésbe az egyház részéről adandó segédlelkészi fizetés is bevétetett az „előre nem láthatók" czimén. Igazolja, hogy az állami iskolai vallástanítás ellátása és lelkésznek missziói elfoglaltsága sürgősen követeli a szatmárhegyi egyházban a segédlelkészi állás szervezését, aminek szükségét az egyetemes konvent is elismerte, amidőn 1916—87. sz. határozatával az egyházat az állandó káplántartó helyek közé sorozta, lehetősége pedig az egyház teherviselő képességén nem múlik.

Esperes ur az ügyet közgyűlésünk elé terjeszti.

Közgyűlésünk — anélkül hogy a jelzett presbyteri jegyzőkönyvi határozat hitelesítése közül fölmerült, épületesnek semmi esetre sem minősíthető házi patvarkodás behatóbb birálatába bocsátkoznék — teljesen tisztában lévén azzal, hogy a szatmárhegyi egyházban az állandó vallástanító-segédlelkészi állás szervezése és betöltése az egyház érdekét tekintve föltétlenül szükséges s az állás fentartásából az egyházra háruló teher csekélységét tekintve lehetséges is: fegyelmi eljárás terhe alatt utasítja a szatmárhegyi presbyteriumot, hogy a vallástanító segédlelkészi állást minden kétséget kizáró hitelességű határozattal haladéktalanul szervezze s erről a vallástanító-segédlelkészi díjlevél beterjesztése mellett az esperesi hivatalhoz még a folyó 1917. évben jelentést tegyen.

21. A szamoskrassói presbyterium 1917. július 29-én kelt 19. sz. határozata kapcsán Oláh Sándor lelkész beterjeszti az egyház kezelése alatt álló „Egey Ferencz alapítványa" alapító levelét.

Egyházmegyei közgyűlésünk a 3 eredeti példányban kiállított, 16270 K alapítványiösszegekről szóló alapító levelet a maga részéről jóváhagyja s megerősítés végett az egyházkerületre fölterjeszti.

22. A szamoskrassói presbyterium 1917. június hó 10. napján törvényes formák között hozott 16. sz. határozatával engedélyt kér arra, hogy egyfelől az egyházkerületi hadiárvaház fentartásához leendő hozzájárulás, másfelől az egyházközségben kielégítésre váró hadi- és rokant-árvasegélyezés céljára az egyháztagok állami adójának 3%-át 20 éven át rendkívüli adó gyanánt kivethesse.

Közgyűlésünk a jó példával előljáró, áldozatos egyház

idézett határozatát jóváhagyván, a szamoskrassói presbyteriumot a fenti czélokra s a megjelölt alapon 3%-os rendkívüli egyházi adónak 20 éven át leendő kivetésére följogosítja.

23. A felsőbányai presbyterium 1917. szept. 8-án kelt 39. számú határozatával jóváhagyás és szétosztás végett beterjeszti Nagy Lajos lelkész és neje szül. Báthy Teréz által tett, a felsőbányai lelkészi javadalom emelését célzó, az egyház kezelése alatt álló, 2000 K összegű alapítvány alapító levelét.

Közgyűlésünk a 4 eredeti példányban kiállított, nemes lelkek önzetlen, magasztos érzéseiből fakadt alapító levelet, az alapítók iránt kifejezett meleg elismerése mellett jóváhagyja s a záradékolásra és rendeltetési helyekre való szétosztásra elnökséget fölkéri.

24. Az aranyosmeggyesi presbyterium 1917. július 29-én törvényes formák között hozott 2. számú határozatában kimondotta, hogy az egyház tulajdonát képező s az apai határban fekvő, $\frac{1}{5}$ -öd részben a lelkész javalmául szolgáló, az apai 425. számú betétben 3555. és 3556. hrszám alatt felvett mintegy 4 kat. hold 108 □-öl területű lankai földjét a rajta levő épülettel együtt, mely Szabó József lelkész tulajdona, Barbus Mihály és Barbus Györgyné patóházai lakosoknak 8400 K, illetve 9000 K vételárért eladja s kéri határozatának s a bemutatott adásvételi szerződésnek jóváhagyását.

Közgyűlésünk az aranyosmeggyesi presbyterium idézett határozatát megokolása s Papolczy Zoltán apai lelkész szakértői véleménye alapján, a bemutatott adásvételi szerződéssel együtt jóváhagyja s megerősítés végett az egyházkerületi közgyűlésre fölterjeszti.

25. A lelkészegyesület a korpótlék és az adósegély lehető gyors kiutalása érdekében a következő határozati javaslatot terjeszti az egyházmegyei közgyűlés elé:

„Egyházmegyei közgyűlésünk egyöntetű eljárás végett átiratot intéz az összes kerülbeteli társegyházmegyékhez, hogy a korpótlék és az adósegély gyors kiutalása érdekében egységes előterjesztés tétessék a jövő évi tavaszi egyházkerületi közgyűléshez oly irányban, hogy az egyházkerületi pénztáros a járulékokat, mihelyt kézhez veszi, azonnal küldje meg egy összegben az egyházmegyei pénztárnokoknak az egyházmegyei elnökség által láttamozott hivatalos bélyegtelen nyugtára; az egyházmegyei pénztárnokok ekkor abban a sorban küldik szét a

pénzt, amint a lelkészek vagy egyházak beküldik hozzájuk nyugtáikat, végül a pénz kiosztása után az összes nyugták beküldetvén az egyházkerületi pénztárba, a zálog gyanánt oda előre beküldött egységes nyugta visszaküldetik az egyházmegyéknek.

Közgyűlésünk a javaslatot határozati erőre emeli, a társegyházmegyékkel kivonat útján közölni s az egyházkerület jövő tavaszi közgyűlésére fölterjeszteni rendeli.

26. A lelkészegyesület a lelkészi özvegyi és árvailletményeknek emelése és ennek fedezetére nagyobb mérvű járulékok önkéntes vállalása ügyében a következő határozati javaslatot terjeszti az egyházmegyei közgyűlés elé:

„Egyházmegyei közgyűlésünk az 1916—295. sz. konventi határozattal kapcsolatban — mely az egyházkerület útján nyilatkozattételre hívta föl az egyházmegyéket, hogy az özvegyi és árvailletményeknek mily összegre emelését látják szükségesnek s a javasolt emelés fedezetére a járulékok mily mérvű önkéntes emelését vállalnák a lelkészek — megállapítja azt a tényt, hogy hazánkban egyetlen hasonló képzettségű fokon álló státus sincs oly gyenge javadalmazás mellett annyira megróva nyugdíjintézeti járulékkal, mint a lelkészi kar, dacára annak, hogy a lelkészi özvegyek és árvák részesülnek a legcsekélyebb nyugdíjjáruléokban hasonló sorsban élő társaik mellett. Nem szorul bővebb magyarázatra az sem, hogy a lelkészi kar pénzügyi teljesítő képessége nem csupán az aránytalanul magas nyugdíjintézeti járulék, hanem a súlyos megélhetési és ruházkodási viszonyok, gyermektanítási problémák, gazdálkodási és földműveltetési gondok, társadalmi pastoriális helyzetéből kifolyólag követendő példa gyanánt elébe szabott kötelességek a jótékonyág gyakorlása terén s általában a türhetetlen drágaság miatt oly annyira igénybe van véve, hogy az előtte szent cél érdekében számottevő áldozatot nem hozhat. Hiszen a nyugdíjintézeti járulék mai mérvének néhány százalékkal való emelése is — ami pedig a lelkészi karra súlyos megterheltetés volna — aránytalanul keveset lendítene az özvegyek és árvák helyzetén és csak az erők szétforgácsolására vezetne. Mindazonáltal addig is, míg a lelkészi kar fizetése és ezzel kapcsolatban a lelkészi özvegyek és árvák nyugdíjügye az 1848. évi XX. t.-cz. alapján korszerűen rendeztetik, melyre — mint közegyházi ügyre — a vezető körök figyelme hangsúlyozottan felhivatik, hajlandó egyházmegyei közgyűlésünk úgy az egyházak, mint a lelkészek részéről a nyugdíjintézeti járulékoknak $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}\%$ -kal való emelését javaslatba hozni azzal a határozottan kifejezett óhaj-
tással,

sal, hogy az egyetemes konvent a lelkészi özvegyek és árvák kétségbeejtő helyzetét ne úgy kezelje, mint a lelkészek magánügyét, hanem mint közegyházi ügyet tegye magáévá és minden rendelkezésére álló eszközzel siessen a helyzetet orvosolni.

Közgyűlésünk a javaslatot határozati erőre emeli s az egyházkerület útján az egyetemes konventre fölterjeszteni rendeli.

27. A lelkészegyesület a stóla rendezésével kapcsolatban a következő határozati javaslatot terjeszti az egyházmegyei közgyűlés elé:

„Egyházmegyei közgyűlésünk az 1917—44. sz. egyházkerületi határozat felhívására a stóla-ügy rendezésében azt javasolja, hogy minden temetés lelkészi szolgálattal végeztessek, még pedig egyöntetűen imával s ez, valamint a kitűzött napon végzett keresztelés és esketés legyen díjtalan, amennyiben az egyház a stólát megváltja; nem kitűzött napon végzett keresztelésnél, esketésnél, valamint másnemű temetéseknél korszerű, a pénz mai vásárló erejének megfelelő stóla-díj állapíttassék meg.”

Közgyűlésünk a javaslatot határozati erőre emeli s az egyházkerületre fölterjeszteni rendeli.

28. A lelkészegyesület a szatmári nőnevelő intézetek segélyezése ügyében a következő határozati javaslatot terjeszti az egyházmegyei közgyűlés elé:

„A szatmári egyházmegye esperesének megkeresésére, mely szerint a szatmári egyházmegye 1916. október 5-ödiki közgyűlésében úgy határozott, hogy elkötelezte a kebelbeli lelkészeket arra, hogy 1917. január 1-től kezdődően 5 éven át évenként 20 koronájával összesen 100. koronát fizessenek be felerészben a szatmári ref. felsőbb leányiskola, felerészben a szatmári ref. tanítónőképző javára az egyházmegyei közpénztárba, az egyházmegyét alkotó egyházakat pedig arra, hogy 1917. január 1-től kezdve 5 éven át évenként lélekszám után 3—3 fillért fizessenek be az egyházmegyei közpénztárba a szatmári ref. tanítónőképző alapja gyarapítására, az illető egyházmegye esperese egyházmegyénket is hasonló határozathozatalra kérvén föl: egyházmegyei közgyűlésünk sajnálattal állapítja meg, hogy lelkészeink nehéz anyagi helyzetére tekintettel hasonló határozatot nem hozhat már csak azon elvi álláspontonál fogva sem, mert a tanintézetek fentartása nem a lelkészek magánügye, hanem az 1848. évi XX. t.-cz. alapján állami ügy. Erkölcsi kötelességünk lévén azonban általában a kulturintézetek, különösen a mi református tanintézeteink pártolása, elkötelezés helyett, hangsúlyozva a nőnevelés fontosságát, a kebelbeli lelkészek jóakaratu

pártfogásába ajánlja egyházmegyei közgyűlésünk a szatmári ref. nőnevelő intézeteket; a kebelbeli egyházakat pedig felhívja arra, hogy 5 éven át évenként lélekszám után 3—3 fillért fizessenek be az egyházmegyei közpénztárba a szatmári ref. tanítónőképző alapja gyarapítására.

Közgyűlésünk a javaslatot határozati erőre emeli s a szatmári egyházmegye elnökségével kivonaton közölni rendeli.

29. A lelkészegyesület az 1916—39. sz. egyházkerületi határozatra vonatkozóan a következő határozati javaslatot terjeszti az egyházmegyei közgyűlés elé:

„Egyházmegyei közgyűlésünk felhívja a kebelbeli egyházakat, hogy a reformáció 400-ados évfordulója alkalmából az egyház történetének a megíratásánál csupán az utolsó másfél évtizedre szorítkozzanak, mivel a nagybányai egyházmegye és abban az egyes egyházközségek története bő részletességgel megírva b. e. Soltész János egyházmegyei főjegyzőnk tollából 1902-ig rendelkezésére áll az egyházkerületi levéltárnak.

Közgyűlésünk a javaslatot határozati erőre emeli.

30. Olvastatott a a számvevőszék következő jelentése:

„Nagytiszteletű és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés! Az elkésztett beérkezett 1916. évi egyházi számadásokat megvizsgáltuk s jelentésünket és észrevételeinket a következőkben van szerencsénk előterjeszteni.

1. Az *erdői, kispaládi* (tőkepénztári), *magosligeti* egyházak számadásait, mint rendben levőket, helybenhagyandóknak véleményezzük.

2. A *rozsályi* egyház 1915. évi számadásában 500 K ideiglenes kölcsön felvételének a nyomát látjuk az E. T. I. t.-cz. 15. §. d) pontjának a mellőzésével, melyből csak 200 koronát fizetett vissza, 300 K azonban fennáll 1916. dec. 31-én is! 1916. évi számadásában téves bejegyzés és összeadás folytán a készpénz maradvány 289·56 K-ra helyesbitendő (289·63 K helyett). Számadásaiban az előirányzati rovat nincs kitöltve; egyebekben a magtári számadásokkal egyetemben rendben van, elfogadható.

3. *Szatmárpálfalva* előirányzati rovatai kitöltetlenek; egyébként rendben van, elfogadható.

4. *Ombod* egyházközség számadásában az A. IV. 39. 40. sorszám alatti összeg téves bevezetése folytán az évvégi pénztári maradvány 622·96 K-ra helyesbitendő (623·76 K helyett). A B. IV. 82. sorszám alatti összeg 9·15 K (lelkési könyvtár-díj 3 évről) lelkész által az

egyházi pénztárnak megtérítendő! E számadások egyébként rendbeⁿ vannak, elfogadhatók.

Magtári számadásait azonban nem terjesztette be s így felhivandó, hogy e mulasztását folyó évi november hó 15-ig okvetlen pótolja.

5. Az *amaczi* egyház pótlás végett visszaadott számadását szintén nem terjesztvén be, felhivandó, hogy ezen kötelezettségének folyó évi november 15-ig tegyen eleget.

Kelt Nagybánya 1917. évi szeptember hó 25. napján. Oláh Sándor lelkész, bizottsági előadó.

Közgyűlésünk számvevőszék jelentését helyesléssel tudomásul veszi és javaslatait elfogadja; ehez képest

az erdődi, kispaládi, magosligeti, rozsályi (1915. 1916 évi) és ombodi egyházak számadásait jóváhagyja;

az ombodi egyházat magtári számadásainak, az *amaczi* egyházat pedig pótlás végett visszaadott számadásainak folyó évi november hó 15. napjáig leendő betérjesztésére felelősség mellett kötelezi.

31. Az adorjáni presbyterium 1917. szept. 9-én hozott 3. számú határozatát, mely a 1917—143 sz. e. ker. határozatban foglalt utasítással szemben a belhivatalnoki díjlevelek újból való kiállítását halasztani kéri, közgyűlésünk indokai alapján az egyházkerületre fölterjeszti.

32. Református Segélyegylethez segélyért folyamodnak: *Avasfelső-falu* fiókegyház imaházalapja javára; *Lázári* lelkészi lakás fedezésére; *Józsefháza* közszükségei fedezésére; *Batiz* adósságtörlesztésre; *Alsófernezely* fiókegyház imaházalapra; *Kapnikbánya* fiókegyház imaházalapra.

Közgyűlésünk folyamodó egyházakat kivétel nélkül segélyre ajánlja.

33. Népiskolai tökesegélyért kérvényez *Egri*, 4000 koronát, 2 tantermes iskolája felépítéséhez.

Közgyűlésünk kérvényező egyházat a kért segélyre ajánlja.

34. Egyházmegyei államsegélyért kérvényez *Lázári*, lelkészi lakás befedésére; *Kispeleske* lelkészi lakás befedésére.

Közgyűlésünk *Lázári* kérelmének helyt nem adhat; mert ez egyházban a minimálisnál is alacsonyabb az adókulcs. *Kispeleske* kének 500 koronát a jelzett célra kiutal; A fennmaradó 500 koronát pedig az egyházmegyei közpénztár tőkepénzéhez csatolni rendeli.

35. Sátor Dávid egyházmegyei tanácsbíró hivatkozással erőinek hanyatlására, szeme gyöngülésére s arra, hogy ezután nem tudná az ügyet úgy szolgálni, mint óhajtaná: a megtisztelő bizalmat hálásan megköszönve, bejelenti tanügyi bizottsági elnöki tisztéről való lemondását.

Egyházmegyei közgyűlésünk, midőn meleg elismeréssel emlékezik meg azokról a fontos szolgálatokról, amelyeket nagyérdemű tanácsbírája a tanügyi bizottság élén majdnem 2 évtizedes működésével egyházmegyénk iskoláinak színvonalon tartása, fejlesztése körül közvetve egész magyar népnevelésünknek hozott, abbeli édes reménységgel, hogy más téren még sokáig számot tarthatunk az ő gazdag tapasztalataira s bölcs vezetésére, e téren szerzett érdemeit jegyzőkönyvünkbe foglalván, a lemondást, a felhozott okok előtt meghajolva, sajnálattal bár, elfogadja.

Az így megüresedett tanügyi biz. elnöki tisztségre Bogdán Lajos egyházmegyei jegyzőt megválasztja s utasítja a bizottságot, hogy jegyzőjét az egyházmegyében működő tanítók közül maga válassza meg.

36. Több tárgy nem lévén, esperes ur Nagybánya város polgármesterének a tanácsterem átengedéseért

szíves köszönetet mond s a közgyűlést berekeszti.

Kelt mint fent.

Szell György
esperes.

Csaba Adorján
gondnok.

Soltész Elemér
főjegyző.

Bogdán Lajos
jegyző.

Az 5—11. 19. 20. 25—29. 32—34. számokat jegyzette Soltész Elemér.

Az 1—4. 12—18. 21—24. 31. 35—38. számokat Bogdán Lajos.
A 30. számot Oláh Sándor előadó.

A bíróság határozatai.

37. A nagybányai egyházmegye bírósága, mint közigazgatási bíróság, Csecskedi Károly ombodi kántortanító panaszára az ombodi ref. egyházközség ellen indított ügyben alantírott helyen és napon következően határozott:

Végzés.

Bíróság az eljárást felfüggeszti, míg panaszos tartózkodási helyét az elnökségnek be nem jelenti.

Megokolás.

Igy kellett határozni, mert a bíróság nem győződhetett meg arról, hogy a harcztéren levő panaszos az idéző végzést kézhez vette-e.

Kelt Nagybányán, 1917. szeptember hó 25. napján.

Széll György, egyházi elnök. *Csaba Adorján*, világi elnök. *Bogdán Lajos*, jegyzőkönyvvezető.

38. A nagybányai egyházmegye bírósága, mint fegyelmi bíróság, özv. Füzeséry Pálné ombodi tanítónő ellen hivatalból indított ügyben alantírott helyen és napon következően

ítélt:

A fegyelmi bíróság özv. Füzeséry Pálné ombodi tanítónőt az E. T. V. t.-c. 34. §. A. 1. 2. 4. pontjaiba ütköző fegyelmi vétségben vétkesnek mondja ki s ezért őt az idézett törvény 35. §-ának a) pontja alapján rosztalásra ítéli.

Megokolás.

Panaszlott, aki az ombodi egyházközség rendes tanítója, 1917. év március hó 19-től május 14-ig az egyházközségből távol volt és pedig márc. hó 19-től ápr. 11-ig a presbyterium engedélyével, azontul engedély nélkül, távolléte miatt az ombodi iskolában csaknem két hónapon át szünetelt a tanítás.

Amikor legkésőbb május hó 7. napján tudomására jutott, hogy szabadság engedélyezése iránt előterjesztett kérvénye elutasított, ismét csak hét napi késedelemmel foglalta el állását s kezdte meg működését.

Kétségtelen, hogy panaszlott azzal a cselekményével, miként 1917. év ápr. 11-től kezdődőleg a nélkül volt távol az egyházközségből, hogy szabadsága meghosszabbított, vagy részére további szabadság engedélyeztetett volna, a törvény által reá rótt hivatalos kötelességét megszegte s mivel mulasztása miatt a tanítás szünetelt, ebből az iskolának kára származott, így panaszlott vétkes az E. T. V. t.-c. 34. §. A. 1. 2. pontjaiba ütköző fegyelmi vétségben.

Panaszlott már az egyházlátogatás alkalmával tartott iskolavizsgálat napján, 1917. május 24-én ismét elhagyta az egyházközséget, daczára a felettes hatóság ama meghagyásának, hogy az I. és II. osztályba járó növendékeket június hóba bemenőleg tovább tanítsa s ezzel mulasztása káros következményeit elhárítani iparkodjék: ezzel a tényével elkövette az E. T. V. t.-c. 34. §. A. 4. pontjába ütköző fegyelmi vétséget.

Panaszlott vétkessége megállapítandó s büntetéssel súlytandó volt.

A büntetés kiszabásánál a bíróság enyhítő körülménynek vette panaszlott fegyelmileg büntetlen előéletét s azt a körülményt, hogy súlyos beteg édes anyja ápolásával gyermeki kötelességét teljesítette, ez okból mulasztott.

A kihirdetett ítéletben panaszlott s egyházmegyei ügyész megnyugodtak.

Kelt Nagybányán, 1917. szeptember hó 25. napján.

Széll György, egyházi elnök. *Csaba Adorján*, világi elnök. *Bogdán Lajos*, jegyzőkönyvvezető.

Betűsoros tárgymutató.

- Adorjáni presbyterium a belhivatalnoki díjlevelek újból kiállítására haladékat kér. 31.
- Adorjánhegy szórvány az adorjáni anyaegyházhoz tartozik. 6. II.
- Adósegély és korpótlék gyors kiutalása tárgyában lelkészegyesület fölterjesztése. 25.
- Államsegélyből Kispeleske 500 koronát kap; 500 K az egyházmegyei pénztáré. 34.
- Amaczi egyház múlt évi számadását terjessze be. 30.
- Aranyosmeggyesi egyház lankai földjének eladásáról szóló szerződés fölterjesztetik. 24.
- Bakos István lázári tanító kérvénye visszaadatik. 13.
- Batizi kántortanító orgonázásért külön fizetésre nem tarthat igényt. 7.
- Berendi fiók- és szatmárudvarii anyaegyház közt létrejött egyesség fölterjesztetik. 9.
- Bogdán Lajos tanügyi-bizottsági elnök. 35.
- Csecskedi Károly panaszát a bíróság ezúttal nem tárgyalhatja. 37.
- Degenfeld Sándor gróf 10000 K egyházmegyei alapítványának alapító levele fölterjesztetik.
- Egri kérvénye népiskolai tökesegélyért fölterjesztetik. 33.
- Egyházak története csak 1902-től kezdődően irandó meg. 29.
- Esperesi jelentés az 1916. évről. 5. — az időközi változásokról. 6.
- Felsőbányai Nagy Lajos és neje-féle alapítvány alapító levele jóváhagyást nyer. 23.
- Füzesséry Pálné fegyelmi ügyében roszaló határozat. 38.
- Gyámintézeti járulék fölemelése tárgyában lelkészegyesület fölterjesztése. 26.
- Jánossy Sándor méhteleki lelkész. 6. I.
- Jegyzőkönyvet a közgyűlés hitelesíti. 3.
- Józsefházai lelkész díjlevél fölterjesztetik. 14. — kántortanítói díjlevél is. 15.
- Kisgércze szórvány adorjáni anyaegyházhoz tartozásáról jelentés a kerülethez. 11.

BETÜSOROS TÁRGYMUTATÓ

- Kishódosi presbyterium közmunka tárgyában hozott határozata jóváhagyást nyer. 12.
- Kiskolcsi lelkész kérelme fizetésügyben visszaadatik. 8.
- Kispeleske az államsegélyből 500 koronát kap. 34.
- Korpótlék és adósegély gyors kiutalása tárgyában lelkészegyesület fölterjesztése. 25.
- Közgyűlés megnyitása. 1. — tagjainak számbavétele. 2. — berekesztése. 36.
- Lelkészegyesület határozata a korpótlék és adósegély gyors kiutalása tárgyában társegyházmegyékkel közlendő és fölterjesztendő. 25. — gyámintézeti járulék fölemelése tárgyában fölterjesztetik. 26. — stóla-ügyben fölterjesztetik. 27. — szatmári nőnevelő intézetek segélyezése tárgyában. 28. — 1916—39. sz. egyházkerületi határozatra vonatkozóan. 29.
- Nagybányai Nagy Z. Sándor-féle alapítvány alapító levele jóváhagyást nyer. 16. — presbyterium határozata a fendelyi gyömolcsös eladása tárgyában fölterjesztetik. 17.
- Ombodi anya- és szatmárpálfalvai leányegyház közt létrejött egyesség fölterjesztetik. 10.
- Ombodi egyház magtári számadását terjessze be. 30.
- Ref. Segélyegyletkez intézett kérvények fölterjesztetnek. 32.
- Sátor Dávid tanügyi bizottsági elnökségről lemond. 35.
- Stóla-ügyben lelkészegyesület fölterjesztése. 27.
- Szamoskrassói Egey Ferencz-féle alapítvány alapító levele fölterjesztetik. 21. — presbyterium 20 éven át az állami adó 3 százalékát rendkívüli adóként kivetheti. 22.
- Számvizsgáló bizottság jelentése az elkészett egyházi számadásokról. 30.
- Szatmári nőnevelő intézetek segélyezése tárgyában lelkészegyesület javaslata elfogadtatik. 28.
- Szatmárhegyi kántori díjlevél fölterjesztetik. 18. — presbyterium az állandó káplánság szervezésére utasíttatik. 20.
- Szatmárpálfalvai leány- és ombodi anyaegyház közt létrejött egyesség fölterjesztetik. 10.
- Szatmárudvarji anya- és bérendi fiókegyház között létrejött egyesség fölterjesztetik. 9.
- Tanügyi bizottsági elnökségről Sátor Dávid lemond; utódául Bogdán Lajos választatik. 35.
- Tárgysorozat megállapítása. 4.
- Varga Jenő dr. debreczeni tanárrá választatott. 6. I.

Alapító levél

*a nagybányai református egyházmegye kezelésében lévő,
gróf Degenfeld Béla nevét viselő alapítványról.*

Alantírott, mindenkor jóleső emlékezéssel arra a bensőségteljes összeköttetésre, melyben a nagybányai református egyházmegyével, mint annak előbb tanácsbírája, utóbb gondnoka, 22 esztendőn át éltem: e folyó év januárius havának 27-edik napján a hazáért hősi halált halt felejtethetetlen fiam áldott emlékezetét úgy óhajtom a nevezett egyházmegye életébe örök időkre bekapcsolni, hogy ez alapító levelem kelte napján 10000, azaz tízezer koronát adományozok az egyházmegye részére elidegeníthetetlen alapítványul, a következő feltételek mellett:

1. Az egyházmegye pénztára ezt a *gróf Degenfeld Béla alapítványa* czímen, minden más alaptól elkülönítve kezelendő és meg nem csonkítható alapítványt 6°/_o-kal kamatozó m. kir. állami járadékkölcsönbe, ennek visszafizetése után más, az egyházmegye által meghatározandó állampapirba fektesse.

2. Az alapítvány évi egész kamatát az egyházmegye a maga szükségleteinek fedezésére szabadon fölhasználhatja. A föl nem használt kamat év végén a tőkéhez csatolandó, annak növelésére. Ha pedig a tőke valamikor valamely pénzügyi művelet, vagy bármely előre nem látott ok következtében csonkulást szenvedne: az esedékes kamatokból első sorban az alapítványi tőke volt legmagasabb értéke állítandó vissza.

3. Az alapítványt, melyért a nagybányai református egyházmegye vagyoni tekintetben felelős, jogügyekben az egyházmegye ügyésze képviselje.

4. Ez alapító levél 4 eredeti példányából, az egyházkerület jóváhagyása után, egy a tiszántuli református egyházkerület, egy a nagybányai református egyházmegye levéltárában, egy az egyházmegye pénztárnoki hivatalánál helyezendő el, egy pedig részemre adandó ki.

Kelt Erdőszádán, 1917. évi június hó 27. napján.

Előttünk:

Gróf Degenfeld Sándor m. k.

Száitz Mihály m. k.

Lelesz Péter m. k.

Esperesi jelentés az 1916. évről.

Nagytiszteletű és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Az egyházlátogatást ez évben is öt küldöttség volt teljesítendő. Énmagam Felsőbánya, Nagybánya, Szinérváralja, Apa, Mikola, Szárazberek egyházainkat látogattam meg. Soltész Elemér és Bogdán Lajos jegyző urak Ombod, Pettyén, Amacz, Hirip, Szamoskóród, Kiskolcs, Nagykolcs, Szamoskrassó, Patóháza egyházainkat. Magoss Ferencz, Joó Kálmán tanácsbírák Kisperleske, Sándorhomok, Méhtelek, Garbolcz, Nagyhódos, Kishódos, Rozsály, Tisztaberek egyházainkat. Sátor Dávid, Papolczy Zoltán tanácsbírák, továbbá Szabó József, Nagy Elek tanácsbírák a részökre kiosztott egyházakat Szatmárhegy kivételével nem látogathatták meg a mai nehéz közlekedési viszonyok miatt. Azonban a meg nem látogatott egyházakból is beszereztük az egyházlátogatási jegyzőkönyveket s ezek alapján van szerencsém esperesi jelentésemet a következőkben beterjeszteni:

I. Az egyházközségek belélete.

Az istentisztelet ünnepeken, vasárnapokon mind a 42 anyaegyházunkban rendesen megtartatik. És pedig vasárnap délelőtt mindenütt egyházi beszéd tartatik. Vasárnap délutánonként szintén mindenütt tartatik istentisztelet. *Predikációval* egy helyen; predikációval, bibliamagyarázattal felváltva: hat egyházban; predikáció kátémagyarázattal felváltva: öt egyházban. Tisztán *bibliamagyarázat*: tizenkét egyházban; bibliamagyarázat és kátémagyarázat: tíz egyházban; bibliamagya-

ESPERESI JELENTÉS

rázat könyörgéssel felváltva: négy egyházban (Misztótfalu, Méhtelek, Batiz, Aranyosmeggyes). Tisztán *kátémagyarázat*: egy egyházban; kátémagyarázat és könyörgés: egy egyházban (Szatmárhegy). Tisztán *könyörgés*: két egyházban (Rozsály, Sárközujlak). *Bibliamagyarázat* hétköznapiokon csak Adorjánban böjten s Avasujvároson adventben tartatott hetente egyszer.

Hétköznapi minden reggel: tizenöt anyaegyházban volt istentisztelet. Hetente ötször: öt egyházban; háromszor tizenhétben; kétszer; háromban; egyszer: egyben (Kispalád). Egyszer sem: egyben (Rozsály). Délután: háromszor egy egyházban; egyszer: harminczhét egyházban; egyszer sem: négy egyházban (Kiskolcs, Méhtelek, Kispalád, Nagypalád).

Hat leányegyházunk közül négyben (Apahegy, Dobrácsapáti, Szatmárgörbed, Pálfalva) vasárnap délelőtt mindenkor tartatik istentisztelet. Erdődön havonta egyszer s a nagy ünnepek másodnapján: Erdőszádán évente négyszer u. m. a három nagy ünnepen s aratási urvacsora osztáskor. Vasárnap délután Apahegyen, Dobrácsapátiban bibliamagyarázat, Szatmárpálfalván predikáció, Szatmárgörbeden könyörgés, Erdődön, Erdőszádán vasárnap délután nincs istentisztelet.

Hétköznapiokon hetente háromszor reggel Szatmárgörbed, Dobrácsapáti, Szatmárpálfalva leányegyházakban, délután hetente egyszer ugyanezekben és Apahegyen. Erdőszádán és Erdődön hétköznapi nincs istentisztelet.

Ijúsági és gyermek istentiszteletek nem tartatnak, de az iskolás-gyermekek részt vesznek az istentiszteleteken.

A konfirmációra mindenütt a lelkész készít elő s áldozócsüdtörtőkön végeztetik; kivéve Józsefházát (Pünköszt előtti vasárnap).

A konfirmáltak között sem emléklap, sem újtestamentom nem osztatik ki nyolcz egyházban (Garbolcz, Kőszegremete, Nagypalád, Sárközujlak, Szárazberek, Tisztaberek, Uszka, Vámfalu). A többi egyházakban vagy újtestamentom, vagy emléklap. Imakönyv: Kispaleskén, koszorufüzet: Sándorhomokon.

Az iskolát elhagyottak konfirmáltatása tárgyában mindenütt van intézkedés.

A hivek Amacz és Egri kivételével kellő buzgósággal látogatják a templomot. Ünnepeken *átlag* 38%, vasárnapokon 23%, hétköznapiokon 1% látogatja a templomot, Amacz, Egri, Sándorhomok, Ombod kivételével, hol hétköznapiról 0%-ot jelentenek. Hanyagság Amacson és Egriben fordul elő.

Az urvacsora anyaegyházainkban mindenütt hatszor kiszolgáltattik. Leányegyházaink közül Dobrácsapátiban, Szatmárpálfalván hatszor, Erdőszádán, Apahegyen négyszer, Erdődön háromszor, Szatmárgörbén egyszer sem (mert az anyaegyházban veszik hitfeleink az urvacsorát).

Urvacsorával élők száma az anyaegyházakban 22496 (mult évben 15604). A leányegyházakban 832 (mult évben 633) összesen 23328. A betegeknek az urvacsora kiszolgáltató az urvacsoraosztás napján 23 egyházban, bármikor 19-ben.

Szektáriusok vannak Apahegyen; baptista összejövetelek Avasujvároson. Törvénytelenül együtt élő 16 pár, kikkel szemben intézkedések mindenütt történtek.

Állami anyakönyv szerint református házasság kötött: 72 pár; vegyes házasság: 32 pár; esketési anyakönyvünk szerint tiszta pár eskettetett: 72; vegyes pár: 30. Az állami anyakönyv szerint javunkra megegyezés 6, kárunkra 2 (Méhtelek és Rozsály), mi ellen tenni nem lehetett semmit.

A lelkészek a házasulandók állami kihirdetését figyelemmel kísérik mindenütt s megtartják a vegyes házasságra vonatkozó szabályrendelet utasításait. Nyilvántartás a kárunkra történő házassági megegyezésekről nem vezetetik a legtöbb helyen, mert nem szükséges.

Egyházi szertartásainkat egy helyen sem mellőzték. A református szülöttek száma az állami anyakönyvben 460, az egyházi anyakönyvben 460 szintén. A református halottak száma az állami anyakönyvben 491, az egyházi anyakönyvben 491.

Viszálykodó házastársakat lelkészeink nem békeltettek.

Az egyház, iskola javára adományok: 15166 korona; más jótékony célra: 4388 korona.

Egyházaink jótékonytársaságát gyakoroltak más jótékony célokkal szemben: 3569 korona. (Lásd az I. mellékletet).

Az egyházközség szegényeiről öt egyházban van némi gondoskodás, ha szinte a szegényalap a legtöbb helyen létesült is. 276 K fordított 35 egyén segélyezésére. Tankönyvvel és részben ruhával kilencz egyházban 64 növendék látogatott el 441 K értékben.

Felekezeti sérelmek nem voltak.

Az egyháztagek között temető kivilágítás fordult elő: Felsőbánya, Lázári, Rozsály, Sárközujlak, Szatmárudvari egyházakban; böjtölés: Nagykolcson; baptisták gyülekezetének látogatása: Avasujvároson.

Vallásos felolvasások tartattak hat egyházban: Avasujváros, Hi-

rip, Józsefháza, Kakszentmárton, Lázári, Misztótfalu. Bibliaórák Nagy-
bányán. A felolvasásokat hitfeleink előszeretettel látogatják.

Ifjúsági egyesület Egriben van pusztán csak, 32 taggal. Nőegye-
sület nincs. Református olvasó-egylet nincs. Jótékony egyesület egye-
dül Lázáriban, a Szeretet-egyesület 56 taggal. Az egyházi énekkarok
szünetelnek. Helyi vallásos lap nincs sehol.

A gyülekezet tagjai vallásos iratokat nem olvasnak és ilyen la-
pokot nem járatnak öt egyházban u. m. Aranyosmedgyes, Patóháza,
Sárköz, Szamoskóród, Uszka. A „Téli Ujság“ járt 1018 példányban, a
„Vasárnap“ 178 példányban, Árvaházi Naptár elkelt 262 példányban,
Magyar Naptár 94 példány s néhány Koszorú füzet.

Református népkönyvtár csupán Egriben.

II. Az egyházközségek külélete, szervezete, vagyona.

A presbytérium mindenütt szabályszerűen van szervezve és 485 tag-
ból áll. Kettős elnökség hét egyházban. A presbytérium negyedéven-
ként szabályszerűen hivatik össze, határozatai a törvénynek megfele-
lően jegyzőkönyveztetnek bekötött jegyzőkönyvekben, Magosliget ki-
vételével. A presbytérium jegyzője mindenütt a tanító, Nagybányán a
segédlelkész.

Egyházközségi közgyűlés egyházmegyénkben 1908—225. sz. e.
ker. határozat folytán nincsen.

Püspöki, esperesi körlevelek megőriztetnek.

Anyakönyvek rendesen vezettetnek, be vannak kötve, jó állapotban,
Nagykolcs kivételével.

A paróchiás könyvtár törzskönyve, ugy szinte a lelkészi posta-
könyv, iktató rendben vezettetnek.

Az egyházak levéltárai rendben tartottak, Batiz és Sándorhomok
kivételével. A konventi, egyházkerületi, egyházmegyei jegyzőkönyvek
megvannak. Anyakönyveiről, szentédényeiről jegyzék van, ugyszintén
vagyonteltár is mindenütt. A szükségyszerű kiigazításra utóbbinál több
helyen nem volt szükség. Rovatos kimutatás mindenütt van, Szatmár-
udvari kivételével.

Az egyházközség birtoka tizenhárom egyházban házi kezelésben
van, a többiben bérbe van adva. A jövedelem befolyt mindenütt, Apa,
Felsőbánya, Kispalád, Tisztaberek kivételével, amely egyházakban 1415
K a hátralék, aminek behajtására intézkedés történt.

Az egyházközségek ingatlanai az egyházközség nevén állanak te-

lekkönyvileg; kivétel Amacz, hol a tanítói föld a tanítói állásra van telekkönyvezve.

Az egyházak tökepenzei: 550459 K; alapítványok: 32980 K, együtt 583439 K (Lásd a részletes kimutatást a II. mellékleten). Hadi-kölcsönben, betétben, egyeseknél kölcsönül kezesség mellett elhelyezve. Kamathátralék kilencz egyházban 4498 K.

Az egyházközségek által tett alapítványok összege tizenhárom egyházban 2838 K.

Magtári töke huszonhét egyházban 1101 q buza, 53197 K értékben; 313 q 60 kiló tengeri 30097 K értékben; pénz: 36878 K. Összesen 120172 K. Hátralék van két helyen 1473 q.

Adóssága minden egyháznak van. Kivétel: Szatmárhegy, Patóháza, Felsőbánya, Összes adósság 370034 K.

Költségvetése minden egyháznak van.

Az egyháztagokra kivetett egyházi adó: buza 231 q; tengeri 73 q; fa 55 öl; széna 7 szekér; pénz 32291 K. Az adózás 14 egyházban az E. T. III. t.-cz. 8. §-a értelmében történik, a többiben a 13. § szerint, egy egyházban (Felsőbánya) önkéntes az adózás. Egyházi adókönyv nem mindenütt van.

A kivetett egyházi adó a szükségleteket a következő 12 egyházban fedezi pusztán: Amacz, Apa, Aranyosmedgyes, Avasujváros, Felsőbánya, Lázári, Nagybánya, Rozsály, Szatmárhegy, Szinerváralja, Szatmárrudvari, Vámfalu. Harmincz anyaegyház és két leányegyház adócsökkentési segélye 32291 K. Rendkívüli adó tizenkilencz egyházban 12247 K.

Az egyházak számadásai szabályszerűen vezetettek és a presbytérium által megvizsgáltattak (kivétel Ombodon a magtári számadás). A számadásokat nem küldte el a törvényes határidőig megvizsgálás végett Ombod, Magosliget, Rozsály, Szatmárpálfalva, Erdőd.

Az egyházi épületek közül *javítandó* a templom 10 egyházban u. m. Szamoskrassó, Sándorhomok, Nagyhódos, Nagybánya, Magosliget, Kőszegremete, Kispalád, Felsőbánya, Aranyosmedgyes, Apa. *Újjáépítendő* és építendő Tisztabereken és Egriben; *építés alatt* Szamoskóródon. Sárközön *elbontott*.

Lelkészlak építendő: Egri, Kishódos, Misztótfalu, Pettyén. Javítandó: Apa, Avasujváros, Garbolcz, Kiskolcs, Kispeleske, Kőszegremete, Lázári, Nagykolcs, Nagypalád, Patóháza.

Az iskolák javítandók 15 egyházban: Avasujváros, Egri, Hirip, Kakszentmárton, Józsefháza, Dobrácsapáti, Kispalád, Kőszegremete,

ESPERESI JELENTÉS

Méhtelek, Mikola, Nagypalád, Ombod, Sándorhomok, Sárközujlak, Szamoskrassó.

Melléképületek javítandók 11 egyházban: Aranyosmeggyes, Batiz, Egri, Kispalád, Kőszegremete, Lázári, Magosliget, Méhtelek, Nagykolcs, Patóháza, Pettyén.

Új építkezést két egyház végzett az elmúlt évben 1957 K értékben (melléképületek).

Az épületek jó karban tartására kiadatott: templomra 3514 K; lelkeszlakra 4225 K; iskolákra 4344 K; melléképületekre 1414 K; bérház, tanya és általában 4433 K.

Tűzkár ellen egypár egyházközség kivételével teljes összegű a biztosítás és kitesz: 1229008 koronát (mult évben 1134077 K). Tűzbiztosítási díj 2830 K. Mindenütt kifizetve a biztosítási díj.

Külön helyisége a pénzkezelésre az egyháznak van négy egyházban u. m. Adorján, Apa, Szamoskrassó, Ombod.

Tűzmentes pénzszekrény 9 egyházban: Apa, Felsőbánya, Vámfalu, Szatmárhegy, Szamoskrassó, Pettyén, Ombod, Nagybánya, Hirip. Ládája 29 egyháznak, hivatalos pecsét mindenütt.

A belhivatalnokok mindenütt ki vannak fizetve.

Mindenféle adó, illeték, nyugdíjintézeti járulék ki van fizetve.

Közalaptól 3 egyház nyert tökesegélyt, 7000 koronát, mi egy helyen felhasználtatott, két egyházban betétül kezeltetik. Államsegélyt (az iskolaiak kivételével) 46689 K (Sok adat hiányzik).

Másnemű segélyt: 7774 K.

Pere négy egyháznak van, u. m. Amacz, Apa, Kishódos, Nagypalád.

A temetők az egyház nevén állanak; kivétel Nagyhódos, Pálfalva, hol a község nevén és Sándorhomok, hol részben magános nevén áll. Jórészben körül vannak kerítve, befásítás mellett.

III. Az egyházközségek iskolaügyei.

Negyvennyolcz anya- és leányegyházunk közül 38 anya- és leányegyház tart fent 48 iskolát 48 tanítóval.

Az iskolai államsegély 41264 K (Sok adat hiányzik).

A tanítói díjlevelek meg vannak erősítve s megőriztetnek a javadalmi jegyzőkönyvekkel együtt.

Azokban az iskolákban, melyeket nem az egyház tart fenn, a válást tanítja Nagybányán a főgimnáziumban a segédlelkész, javadalma 800 K; polgári leányiskolában a lelkész, javadalma 200 K az államtól.

Tíz egyházban felekezeti iskola nincs s itt a református vallásu tankötelesek az állami iskolába járnak, ahol a vallást a lelkészek tanítják, Nagybányán a vallástanító. Az éneket tanítja rendesen a kántor. Az órákat a növendékek látogatják.

Az iskola a szükséges naplókkal, taneszközökkel el van látva mindenütt. És a növendékektől az 50 fillér beiratás-díj mindenütt szedetik, kivéve Erdőszádát s az az ifjúsági könyvtár céljára fordítatik.

Ifjúsági könyvtár mindenütt van s részben tanítói könyvtár is. A kijelölt típusok beszereztettek 3128 kötetben. Mindenütt használják.

A növendékek több helyütt hézagosan látogatják az iskolát. Az iskolamulasztók névjegyzékét mindenütt beszolgáltatják a polgári hatóságnak; iskolamulasztási bírság 67 K.

Tankönyvekkel a növendékek el vannak látva. Szegény gyermekek tankönyvéről nincs gondoskodás Garbolczon, Hiripen. Tankönyv az egyházkerületi.

Az iskolaszék vagy annak az elnöke az iskolát látogatja.

Az iskola magyar czimerrel el van látva mindenütt. Kivétel: Kiskolcs, Dobrácsapáti. Külső felirattal szintén, kivéve Kiskolcsot és Kispaládot. A tanteremben a tanrend ki van függesztve.

Az iskolákban a tananyag összevonva volt elvégezhető.

Az iskolák szellemi állapota jó részben megfelelő.

IV. Az egyházi tisztviselők hivatalos eljárása.

Az egyházi tisztviselők, presbyterek kellő buzgósággal járnak el kötelességeik teljesítése körül; kivétel Nagykolcson, hol hézagosan.

Tizennégy egyházban egyesület, szövetkezet vezetésében 12 lelkész és 2 tanító veszen részt. Egyháztársadalmi munkában egypár helyen a tanítók közreműködnek.

Az egyházi hivatalnokok között a béke mindenütt megvan.

V. Statisztikai adatok.

Az egyházmegye lélekszáma a múlt év deczember végén: fi 11145, nő 13284, együtt 24429. A szórványokban: fi 470, nő 532, együtt 1002. Összesen 25431.

Anyakönyvi adatok.

Született: fi 242, nő 219, összesen 461.

Ezek közül törvényes: fi 253, nő 175, összesen 428. Törvénytelen: fi 17, nő 16, összesen 33.

ESPERESI JELENTÉS

Meghalt: fi 255, nő 236, összesen 491.

Házasságot kötött: tiszta pár 72, vegyes pár 30, összesen 102.

Konfirmált: fi 318, nő 313, összesen 631.

Áttért: fi 2, nő 4, összesen 6.

Kitért: fi —, nő 1, összesen 1.

Szaporodási alap: fi 244, nő, 223, összesen 467.

Fogyási alap: fi 255, nő 237, összesen 492.

Fogyás: fi 11, nő 14, összesen 25.

Jelentésem zártán vagyok Avasujváros, 1917. szept. 1.

kiváló tisztelettel,

Széll György

esperes.

Kegyes adományok és hagyományok a) az egyház és iskola javára; b) más jótékony célokra; c) az egyház jótékonyága.

Adorján. a) Porombovics Pálné 1 K, Ráthonyi Károly 100 K, Fazekas Mária 50 K, Halász Béláné 20 K; özv. Sepsy Károlyné: Sepsy Károly és neje sírgondozó alapra 4 drb 100 koronás hadikölcsön kötvényt. Daróczi Albértné, Daróczi Ambrusné, Samu Endréné Gyarmati Ilona, Tóth Lajos és neje, Mike Károly, Angi Zsigmondné, Demeter Gyuláné, Szabad István és neje, Angi Pál és neje kenyeret és bort adtak az Ur asztalára 80 K értékben. Perselypénz 72 K. Összesen 723 K.

b) Sebesült, beteg és vak katonák javára 37·92 K, Vöröskereszt javára 12·40 K, Bethesda kórház javára 5 K. Összesen 55·32 K.

c) Mezőlaborczi templomra 5 K, Vak katonák olvasmányaira 5 K, Gyámintézetnek 1·20 K, Közalapra 1·30 K, Bethesda kórháznak 5 K, Szegény alapra 2 K. Összesen 19·50 K.

Amacz. a) Urasztali kenyeret adtak négyen 20 K és bort ketten 40 K értékben. Perselypénz 38·71 K. Összesen 98·71 K.

b) Hadsereg részére 45·80 K. Erdélyi menekülteknek 5·32 K. Bethesdának 2·86 K. Összesen 53·98 K.

Apa. a) Urasztali kenyeret Kánya Lajos, bort Szentiványi Gyula adott. Kató Béla 10 K, Szentiványi Gyula 38 K, ifj. Kovács József 8 K. Perselypénz 254·32 K. Összesen 310·32 K.

c) Katonák harcztéri imakönyvére 8·30 K, Bethesdának 10 K, Közalapra 2·18 K, Gyámintézetnek 4·16 K. Összesen 24·64 K.

Apahegy. a) Az Ur asztalát kenyérrel Czompa Ferencz, borral Székely Gábor látta el. Perselypénz 80·82 K.

Aranyosmeggyes. a) Perselypénz 36·86 K. Boros Zoltán, Jakó Kálmán, Böszörményi Zsigmond 5—5 K, Svájczér István 4 K, ifj. Boros Zoltán, Filep Ferencz, özv. Boros Gyuláné 2—2 K. Kicska Józsefné, Pásztor József, Ács Lajos, Révész Mihályné, Pataki Lajosné, Ács Péterné 1—1 K, a mezőlaborczi templomra. Boros Zoltán, Böszörményi Zsigmond, Jakó Kálmán 4—4 K, Boros Zoltán, Jakó Kálmán 2—2 K, N. N. 40 fillér, hadi zászlószegre. Jakó Pál 50 K, Jakó Pál és Boros Zoltán együtt 20 K harangalapra. Jakó Pál, Boros Zoltán 4—4 K, Böszörményi Zsigmond 8 K, közalapra. Böszörményi Zsigmondné 5 ízben 20 K értékben, Angi Györgyné 1 ízben 4 K értékben kenyeret az Ur

I. MELLÉKLET

asztalára és bort Böszörményi Zsigmond 6 ízben 84 K értékben. Összesen 280·26 K.

b) Perselypénz háborus célra, közalapra összesen 102·26 K.

c) Közalapra 16 K, közalapra 5·62 K, háborus célra 26·13 K, Bethesda kórházra 5·11 K, Mezőlaborcznak 31 K, Vereskeresztnek 12 K, zászlószeg 6·40 K. Összesen 102·26 K.

Szatmárgörbed. a) Székely György, Csató Péter, N. N. 3—3 K, Kiss Bálint, Ács Gyula, Csáki István, Csáki Károly 2—2 K, Székely András, Balog Mihály, Csáki Imre 1—1 K, mezőlaborczi templomra. Csáki Györgyné, Kocsis Imréné 1—1 lepedőt, Balog Mihályné, Ács Péterné, Székely Mihályné, Ács Mihályné, Csáki Gyuláné, Vas Károlyné, Farkas Ambrusné, Kajtár Jánosné, Kis Bálintné, Tóth Istvánné, Boros Andrásné, Angi Györgyné 1—1 törülközőt a Vöröskeresztnek. Csáki Imréné, N. N. 1—1 K, Székely György, özv. Csáki Györgyné 2—2 K, Csáki Péter 1 K Vereskeresztnek. Perselypénz 14·83 K. Adomány az Ur asztalára Angi Györgynétől 4 K. Összesen 64·83 K.

b) Ur asztalára Csáki Róza kendő 4 K értékben.

c) Mezőlaborczi templomra 20 K. Vereskeresztnek 33·83 K. Erdélyi lelkészek, tanítóknak 7 K. Összesen 60·83 K.

Avasujváros. a) Orgona alapra: Vass Sándor 43·90 K, Márton Ferenczné 5 K, Vas Elekné 10 K, Rumucs Amália 100 K, Koncz Imréné 10 K, id. Lajos Bertalan 6 K, Molnár Géza 12 K, Cseh György 25 K, Pajzos Ferencz 20 K, Cseh István 50 K, Névtelen 100 K, Sipos György 10 K, Sipos Györgyné 10 K, id. Kallós Imréné 10 K. Urasztali terítőre: Cseh Györgyné 50 K. Perselypénz 113·58 K. Összesen 574·58 K.

b) Vak katonák részére 108·80 K. Vereskereszt részére 352·53 K. Székely menekültek részére 384·60 K. Bethesda kórház és győri rokkant menházra 58·52 K. Összesen 904·45 K.

c) Reformációi emlékünnepeyi perselypénz 23·18 K. Gyámintézetnek 5·57 K. Konfirmándusoknak újtestamentomra 10·24 K. Mezőlaborczi templomra 2 K. Vak katonák olvasmánya 5 K. József kir. herczeg szanatóriumra 5 K. Összesen 50·99 K.

Batiz. a) Tukács Lajos 5 K. Kis Kálmán és neje Ur asztalára kenyeret és bort egész éven át 90 K értékben. Perselypénz 65·05 K. Összesen 160·05 K.

c) Kálvineumra 10 K, Gusztáv Adolf-egyletnek 1 K, Közalapra 1 K, Lelkészi nyugdíjintézetre 1 K, Vereskeresztre 7·50 K, Szegényalap 15 K, Bethesdának 1 K, Katonák karácsonára 35 K, Debreczeni

I. MELLÉKLET

kollégium részére 40 f, Ref. segélyegylet 40 f, Budapesti árvaháznak 40 f. Összesen 72·70 K.

Egri. a) Ifj. Magoss Gedeon 5 K, Szabó Pálné 30 K, Visky Ferencz 12 K. Perselypénz 25·56 K. Összesen 72·56 K.

b) Vak, beteg katonáknak 11·82 K, Közalapra 2·74 K, Bethesdának 4 K. Összesen 18·56 K.

c) Vak katonáknak 20 K, Vereskereszt 10 K, Debreczeni tanítóképző 10 K, Hadi zászlószög 15 K, Erdélyi menekültek 10 K, Bethesda 6 K, Szegény tanulók könyvére 22·38 K, Közalap 62·08 K, Gyámintézetnek 42·97 K, Kálvineumra 10 K. Összesen 208·43 K.

Felsőbánya. a) Szigyártó Dánielné gyermekei édes anyjuk halála után egyházi célra 300 K, Szegény-alapra 100 K-t adtak. Perselypénz 107·20 K. Ur asztalára kenyeret és bort Nagy Lajosné, Hajdu Lajosné, Percsy Sándor. Összesen 507·20 K.

c) Gusztáv Adolf egylet 1·50 K. Közalap 2 K. Gyámintézetnek 2 K. Kárpáti elpusztult falvak 10 K. Erdélyi menekültek 10 K. Kálvineum 10 K. Összesen 35·50 K.

Garbolcz. a) Horváth Sándorné szül. Gerzsényi Rozália urasztali terítőt 80 K értékben. Karácsonkor bort adott Soós Gábor szatmárhelyi lakos és neje Botos Mária 5 K. Kenyeret állandóan Várady József gondnok és családja adományozott 10 K. Perselypénz 18·17 K. Adakozás 22·11 K. Tallózott búzáért 10 K. Összesen: 145·28 K.

c) Imakönyvre vak katonáknak 11 K. Kárpáti falvakra 2·68 K. Rokkant katonáknak 8·43 K. Gyámintézetnek 1·50 K. József kir. herczeg szanatóriumra 7·49 K. Országos közalapra 7·49 K. Bethesdának 2·05 K.

Hirip. a) Perselypénz 86·23 K. Lelkész az eladott emlék-gyűrűk utáni jutalékot adta szegényalapra 24 K és szegények segítésére 15 K. A lelkész öt ízben adott urvacsorai kenyeret 25 K értékben, özv. Puskás Károlyné 1 ízben kenyeret 5 K értékben, özv. Puskás Károlyné urasztali terítőt 50 K értékben. Összesen 205·23 K.

c) Közalapra 3·66 K. Háborus célra 22·57 K. Gusztáv Adolf egyletre 2 K. Gyámintézetnek 3·12 K. Széniornak 1 K. Helmeczy-alapra 10·12 K. Szegények segélyezésére 15 K. Összesen 57·35 K.

Józsefháza. a) Legeltetési kárdijból 20 K. Perselypénz 110·42 K. Az Ur asztalát kenyérrel és borral állandóan Jakó Pál aranyosmeggyesi földbirtokos látja el. Összesen 130·42 K.

b) Tüdőbeteg katonák számára 10 K. Sebesült katonák számára 22 K. Hadban elesett tanítók özvegyei és árvái segélyezésére 8 K.

I. MELLÉKLET

Kárpáti falvaknak 25 K. Vereskeresztnek 20 K. Szatmári Vereskereszt-kórház karácsonára 52 K. Harcztéri katonák karácsonára 16 K. Sebesült katonáknak 15 K. Összesen 168 K.

c) Gusztáv Adolf egylet 1·12 K. Közalap 3·64 K. Gyámintézetnek 2·21 K. Kálvineum 2 K. Helmeczy József-alap 4 K. Vereskereszt 50 K. József kir. herczeg szanatórium 50 K. Bethesdának 10 K. Hadsegélyző szövetségi tagsági díj 1 K. Hadizászló-szeg megváltása 15 K. Összesen 138·97 K.

Kakszentmárton. a) Perselypénz 173·64 K. Berecz Antalné 10 K. Berecz Jánosné 2 K. Erdei Józsefné 2 K. Id. Erdei Jánosné 1 K. V. Király Ferenczné 6 K. Melegh Györgyné 20 K. Urvacsorai kenyér: 6 ízben Melegh Györgyné 30 K. Bor: Szabad Györgyné 6 K. Balog Györgyné 6 K. Vig Andrásné 6 K. N. Székely Mihály 25 K. Fodor Károly 15 K. Összesen 302·64 K.

c) Vak katonák részére 15 K. Katonák vallásos irataira 15 K. Kárpáti falvak felépítésére 15 K. Mezőlaborczi templomra 5 K. Gyámintézetnek 2·60 K. Vöröskeresztnek 5·08 K. Hadiárváknak 15·52 K. Közalapra 4·38 K. Bethesdának 8 K. Szatmári Vereskereszt-egyletnek 8·31 K. Katonák karácsonára 25·14 K. Összesen 119·03 K.

Kishódos. a) Perselypénz 13·22 K. Urvacsorai kenyeret adott egy ízben Marcsa Imre, Oroszlán Erzsébet. Kenyérosztó tányért adott Marcsa Imre 36 K értékben. Összesen 49·22 K.

c) Közalap 1 K. Gyámintézetnek 50 fillér. Kálvineumnak 4·17 K. Mezőlaborczi templom 5·10 K. Bethesdának 2·27 K. Sebesült katonák vallásos irataira 5·10 K. Katonák karácsonára 5 K. Kárpáti falvakra 10 K. Győri rokkantak menhelyére 5·15 K. József kir. herczeg szanatórium 5·15 K. Vereskereszt 5·10 K. Összesen 48·54 K.

Kiskolcs. a) Perselypénz 26·03 K.

c) Erdélyi menekülteknek 10 K. Gyámintézetnek 2 K. Összesen 12 K.

Dobrácsapáti. a) Perselypénz 12·50 K.

c) Erdélyi menekülteknek 10·10 K.

Kispalád. a) Orgona-alapra Tóth Gáspár és társai 174·50 K. Ugyanezek orgona fentartási alapra 174·50 K. Ugyancsak toronyóra alapra 183·70 K. Az Ur asztalára kenyeret adott Tóth Gáspár, Angyalosi András, id. Angyalosi József, Angyalosi László és lelkész 6—6 K értékben. Perselypénz 25·90 K. Egyházi szolgálmányt teljesítők bére 200 K. Összesen 793 K.

b) Katonák vallásos irataira 20 K. Katonáknak 20 K. Vereskereszt 5 K. József kir. herczeg szanatórium 6 K. Vereskereszt kórház

I. MELLÉKLET

7 K. Katonák karácsonára 40 K. Hadizászló-szeg 15 K. Vak katonák részére 20 K. Kárpáti falvaknak 30 K. A hívek és iskolás gyermekek gyűjtése a katonák részére 215·51 K. Lelkész adománya a katonák és Vereskereszt részére 25 K. Tanító adománya az erdélyi menekültek részére 26 K és tanítónő 2 K. Összesen 395 K.

c) Közalap 4 K. Gyámintézetnek 2·50 K. Összesen 6·50 K.

Kispeleske. a) Perselypénz 30 K. Hívek a konstantinápolyi magyar kórház részére 72 K. Erdélyi menekülteknek 65 K. Karácsoni legátus számára 75 K. Hívek az Ur asztalára kenyeret és bort 70 K értékben. Összesen 312 K.

Kőszegremete. a) Mák Ferencz 10 K. Kovács Károly 10 K. Néhai Vincze Sándor hagyatékából 147 K. Kardos János 20 K. Fogasztási szövetkezet 50 K. Sike Gáborné urasztali terítő 36 K értékben. Perselypénz 74·13 K. Összesen 671·13 K.

b) Katonák vallásos irataira 15 K. Vereskeresztnek 80·50 K. Erdélyi menekülteknek 321 K. Összesen 416·50 K.

c) Gyámintézetnek 1·79 K. Helmeczy-alapra 32·70 K. Összesen 34·49 K.

Lázári. a) Urasztali kenyeref adtak: Nagy Béláné, Kanizsay Jenő, Csűry Elek, Antal István és bort is Halász Józsefné és Tóth Erzsébet. A szegények részére Sipos János 1 K, Öry Tamásné 2 K, Gacsó Mihály 3 K, Lép Antalné 1 K, Lép Klára 1 K, Horváth Jánosné 1 K, Gacsó Juliska 40 fill. Gacsó Mihályné 20 fill. Gacsó Etel 20 fill. Öry Zoltán 20 fill. Surányi Piroska 20 fill. Perselypénz 76 K. Összesen 86 K.

b) Katonák vallásos irataira 8·70 K. Siketnémák ungvári intézetének 11·60 K. Vereskeresztnek 8·10 K. Katonáknak 12·65 K. Bethesdának 7 K. Győri katonasotthonnak 7·20 K. Összesen 55·25 K.

c) Közalapra 40 fill. Gyámintézetnek 40 fill. Összesen 80 fill.

Magosliget. a) Templomépítési alapra Erdei József 10 K. Perselypénz 46·20 K. Kis Gergelyné urasztali terítőt 50 K. Ur asztalára adtak: Adorján Gusztávné, Zsibay Antal, Kis Gergelyné, Gergely Józsefné, Kis Gedeonné, Kis Sándorné, Kis Gáborné, Adorján Péter, Páladi Zsigmondné. Kósa József 5 K. Összesen 111·20 K.

b) Katonák karácsonára 31·46 K.

c) Bethesdának 6·12 K. Közalapra 1 K. Gyámintézetnek 2·96 K. Összesen 10·08 K.

Méhtelek. a) Babicsák Sándor 20 K. Fehér János 10 K. Kenyeret Ur asztalára: ifj. Fehér Antalné 3 K. Szilágyi Antalné 3 K. özv. Bartha Bálintné 3 K. Ifj. Nyisztor Gáborné 3 K. Fehér Gedeonné 3 K. Fehér

I. MELLÉKLET

Mihályné 3 K. Bort: Bak Antalné 15 K. Fehér Gedeonné 15 K. Fehér Gáborné 15 K. Összesen 93 K.

b) Szegényalapra Sarkadi Andrásné 20 K.

c) Szegények segélyezésére 1 K. Mezőlaborczi templomra 5 K. Hadi zászlószegre 15 K. Kálvineumra 5 K. Összesen 26 K.

Mikola. a) Özv. Galgóczy Jenőné egész éven át az Ur asztalára kenyeret és bort 160 K értékben. Perselypénz 146 K. Egyház javára adott: id. Tasnádi János 200 K. Mándy Béla 100 K. özv. Marton Sándorné 20 K. Biró József 10 K. Összesen 630 K.

c) Hadsegélyező bizottságnak 5 K. Különféle hadi jótékonyczélra 128 K. Szegény tanulók részére 3·32 K. Bethesda javára 5 K. Összesen 141·32 K.

Misztótfalu. a) Perselypénz 102 K. Urasztali kenyér és bor 80 K. Összesen 182 K.

b) Gusztáv Adolf-egylet 2 K. Vereskereszt 5 K. Bethesda 2 K. Erdélyi menekültek 3 K. Vallásos iratokra 25 K. Katonák karácsonára 40 K. Összesen 77 K.

c) Gusztáv Adolf egylet 2 K. Mezőlaborczi templom 5 K. Közalap 35 K. Gyámintézetre 49 K. Bethesda 2 K. Erdélyi menekültek 7 K. Vallásos iratokra 25 K. Vereskereszt 5 K. Hadi zászlószeg 15 K. Katonák karácsonára 18 K. Katonáknak 27 K. Összesen 190 K.

Nagybánya. a) Ur asztala ellátására 5 K. Szegények részére 49·50 K. Két confirmáló szegény gyermeknek 10 K. Katonák javára 18 K. Templom renoválásra 192 K. Orgona alapra 329 K. Egyház fenntartó alapra 688 K. Perselypénz 732 K. Az Ur asztalát a hívek látták el. Smaregla János alapítványa 650 K. Beregszászy Sámuelné alapítványa 400 K. Elemi iskolai tanulók részére 13 K értékű könyv. Összesen 3073·50 K.

b) Harcztéren küzdő katonák részére lelkes gyűjtése 662 K.

c) Katonák vallásos irataira 40 K. Katonák győri menházára 10 K. Katonák részére szeretetadomány 46 K. Kálvineumnak 50 K. Bethesdának 15 K. Gusztáv Adolf egyletnek 8 K. Közalapnak 28·80 K. Nagypénteki társaságnak 19 K. Gyámintézetnek 9 K. Szegény asszonyoknak 62 K. Egy gimnáziumi tanulónak 24 K. Két confirmáló gyermeknek 10 K. Szegény gyermekek felruházására 103·75 K. Ösztöndíj egy gimnáziumi tanulónak 50 K. Összesen: 475·55 K.

Erdőszáda. a) Perselypénz 15·87 K. Gondnok adománya 80 K. Főgondnok a segédtanítónőnek lakást és teljes ellátást adott. Összesen 95·87 K.

I. MELLÉKLET

c) Kárpáti falvaknak 5 K.

Nagyhódos. a) A hivek adománya templomjavításra 136·31 K. Fülöp István és neje az Ur asztalát egész éven át ellátták, melynek értéke 24 K. Perselypénz 45·06 K. Összesen 205·37 K.

b) Vereskereszt egyletnek 26·65 K. Balkányi egyháznak 15 K. Buvárhajóra 6·18 K. Katonáknak 28·30 K. Katonák karácsonára 41·60 K. Harcztéri katonák karácsonára 23 K. Összesen 140·73 K.

c) Nagypaládi körjegyzőség a kárpáti falvaknak 5 K. Kálvineumnak 8 K. Gyámintézetnek 2·82 K. Gusztáv Adolf-egyletnek 1·76 K. Közalapnak 3·07 K. Mezőlaborczi templomra 10 K. Bethesdának 3·50 K. Összesen 34·15 K.

Nagykolcs. a) Urvacsorai kenyeret adtak: H. Kocsis Imréné, Tóth Bálintné, G. Kocsis Sámuelné, Bozsó Andrásné, Oláh Józsefné 30 K értékben. Bort adott dr. Böszörményi Emil 70 K értékben. Perselypénz 64·27 K. Összesen 164·27 K.

c) Gusztáv Adolf-egylet javára 2 K. Közalap 2 K. Gyámintézetnek 2 K. Mezőlaborczi templomra 5·12 K. Bethesdának 3 K. Erzsébet-otthon javára 5·12 K. Erdélyi menekült lelkészeknek 50·22 K. Helmeczy-alapra 10 K. Katonák vallásos írataira 10·12 K. Kálvineumnak 5 K. Összesen 94·58 K.

Nagypalád. a) Özv. Cholnoky Imréné 100 K. Perselypénz 37·46 K. Ur asztalára kenyeret adtak: ifj. Sebestyén Sándor 10 K. Sebestyén Sándor 5 K. Sebestyén Ferencz 5 K. Kis Sándor 5 K. Kiss József 5 K. Bort adtak: Kis Sándor 16 K. Kis József 16 K. Sipos Károly kenyeret és bort 10 K értékben. Összesen 209·46 K.

b) Kárpáti falvak felépítésére 51 K. Vak katonáknak 34·02 K. Vereskereszt kórháznak 12·50 K. Sebesült katonáknak 41·10 K. Helmeczy József-alapra 30 K. Reformációi emlékűnnepi perselypénz 5·26 K. Katonák karácsonára 17·63 K. Összesen 191·51 K.

c) Debreczeni egyetemre 10 K.

Ombod. a) Perselypénz 113·66 K. Ur asztalára kenyér 30 K. Összesen 143·66 K.

b) Rokkant, tüdőbeteg katonák részére 14·60 K. Vak és beteg katonák részére 50·90 K. Vereskereszt-egylet részére 73·80 K. Összesen 139·30 K.

c) Egyházmegyei lelkészi nyugdíjintézetre 5·18 K. Bethesdának 15·22 K. Kálvineum részére 5 K. Összesen 25·40 K.

Szatmárpálsalva. a) Az Ur asztalára kenyeret és bort egész éven át Fodor Károly gazdatiszt adott. Perselypénz 9·74 K.

I. MELLÉKLET

c) Kálvineumra 2 K.

Patóháza. a) Az egyházi pénztár javára: Kánya Mihály 2 K. Nagy Gáspár 20 K. Nagy Ida 2 K. Mák János 10 K. Perselypénz 20·89 K. Az Ur asztalára kenyeret Tóth Mór főgondnok, bort Bartók Károly lelkész adott minden alkalommal. Összesen 54·89 K.

c) Gyámintézet javára 1·10 K. Közalapra 1·20 K. Bethesdának 1·81 K. Összesen 4·11 K.

Pettyén. a) Özv. Helmeczy Józsefné az Ur asztalára diszes plüsterítőt ajándékozott 150 K értékben és egész éven át kenyeret 30 K értékben. Böszörményi Sándor bort egész éven át az Ur asztalához 70 K értékben. Böszörményi Sándor 10 K. Dr. Böszörményi Károly 5 K. Perselypénz 87·67 K. Összesen 352·67 K.

b) Világtalanná lett s beteg katonák javára 28 K. Erdélyi menekültek javára 69·20 K. Katonák karácsonára 37·80 K. Legátusnak 3 ünnepen 75 K. Összesen 210 K.

c) Gyámintézet részére 1·34 K. Debreczeni ref. főiskola szegény tanulói javára 13·65 K. Gusztáv Adolf-egylet 1·10 K. Közalap 1·86 K. Bethesda 2·43 K. Összesen 20·38 K.

Rozsály. a) Ur asztalára Isaák Elemér kenyeret és bort adott 50 K értékben. Perselypénz 12 K. Összesen 62 K.

c) Erdélyi menekültek részére 1 K. Helmeczy-alapra 5 K. Összesen 6 K.

Sándorhomok. a) Ur asztalára Ilonczai Károlytól kenyér 18 K értékben; bor 15 K értékben Szentgyörgyi Zsigmondtól. Perselypénz 49·81 K. Összesen 82·81 K.

b) Torony-alapra Tenics Borbála 20 K. Kis József 20 K. Kádár Elek 20 K. Összesen 60 K.

c) Sárosmegyei falvakra 10 K. Gusztáv Adolf-egyletnek 1·40 K. Gyámintézetnek 1·90 K. Kálvineumnak 17·10 K. Katonáknak 3·20 K. Mezőlaborci templomra 5 K. Összesen 38·60 K.

Sárköz. a) Templomépítési alapra: id. Kovács Mihályné 5 K. özv. Kurpé Jánosné 2 K. Kurpé Ferencz és neje Angi Erzsébet 10 K. Tóth Gyula és neje Szilágyi Emilia 40 K. Székely István és neje Angi Juliánna 20 K. Török Áron és neje Bihari Mária 10 K. R. Kurpé Ferencz és neje Angi Juliánna 5 K. Lőrinczi Mihály és neje Kovács Klára 10 K. Hajdu Istvánné szül. Lőrinczi Eszter 5 K. özv. Székely Lajosné szül. Angi Klára 6 K. ifj. Lőrinczi József és neje Butka Mária 40 K. Kurpé Albert 10 K. özv. Angi Györgyné szül. Angi Borbála 10 K. özv. Angi Imréné szül. Mali Juliánna 6 K. Lőrinczi Benő és

I. MELLÉKLET

neje Batári Erzsébet 4 K. Kovács Bertalan és neje Angi Eszter 6 K. Kurpé György és neje Butka Juliánna 20 K. Kurpé Imre és neje Lőrinczi Eszter 10 K. Erdei Gyula és neje V. Angi Erzsébet 20 K. Az Ur asztalára részint kenyeret részint bort adtak: Angi Lajos és neje Butka Eszter, Tóth Gáspár és neje Butka Zsuzsánna, özv. Kurpé Józsefné szül. Butka Zsuzsánna, Székely István és neje Angi Juliánna. Perselypénz 166 K. Összesen 405 K.

c) Helmeczy-alapra 10 K. Mezőlaborczi templomra 10 K. Hadi-zászlószegre 15 K. Közalapra 1 K. Gyámintézetnek 1 K. Összesen 37 K.

Sárkőzujlak. a) Bakónyi Károly 100 K. Perselypénz 50 51 K. Péchy Margit az Ur asztalára kenyeret és bort adott 60 K értékben. Összesen 210 K.

Szamoskőröd. a) Perselypénz 8·67 K. Kenyeret és bort adtak az Ur asztalára: Zs. Vapla Károly és neje 20 K. Id. Varga Ferencz 20 K. Révész Sándor és neje 20 K. Zsigrai Ferencz és neje 20 K. Sebestyén Ferencz és neje 20 K. Szógrádi Józsefné 20 K. Összesen 128·67 K.

b) Konstantinápolyi Vereskereszt-egylet részére 5 K. Katonáknak 3·50 K. József kir. herczeg szanatóriumra 5 K. Vereskeresztnek 5 K. Erdélyi menekülteknek 5 K. Bethesdának 3·22 K. Szatmári Vereskereszt-egyletnek 5·22 K. Összesen 31·94 K.

c) Mezőlaborczi templomra 10·12 K. Gusztáv Adolf-egyletnek 2 K. Közalap 2·22 K. Gyámintézetnek 2 K. Kálvineumnak 5 K. Összesen 21·34 K.

Szamoskrassó. a) Urvacsorai kenyeret adtak: Domokos Antal és neje Tamás Zsuzsánna 20 K. Bort: Domokos Dánielné, Kajtár Ferencz, Csomai András, Bozsó Albert, Oláh Sándor, Lőrinczi Benjámín 60 K értékben. Egyházfentartási alapra Szamoskrassói fogyasztási szövetkezet 300 K. Perselypénz 107·67 K. Egyházi takarékmagtár adománya 353·20 K. Egyesek Helmeczy József-alapra: 350 K. Iskolai jutalmakra Borgida József 5 K. Sinka Lajos 4 K. Peleskey Pál 3 K. Klein Sámuel 2 K. Összesen 1202·87 K.

c) Közalapra 9 K. Gyámintézetre 4 K. Bolgár Vereskeresztre 2 K. Vereskeresztre 5 K. Debreczeni egyetemi alapra 200 K. Darvay iskolai jutalom 195 K. Magyar protestáns irodalmi társaságnak 10 K. Hadsegélyző hivatalnak 15 K. Bethesdának 9 K. Kevevárai egyháznak 5 K. Összesen 454 K.

Szárzberek. a) Király László bort Ur asztalára 60 K értékben. Egyháztagok kenyéradománya 10 K értékben. Perselypénz 32·99 K. Összesen 102·99 K.

I. MELLÉKLET

b) Katonák vallásos irataira 21·64 K. Kárpáti falvakra 147·30 K. Vereskeresztnek 43·44 K. Katonáknak 31·22 K. József kir. herczeg szanatóriumra 9·24 K. Győri rokkant menhely 10 K. Katonák karácsonára 11·30 K. Bethesdának 15·33 K. Összesen 289·47 K.

c) Gusztáv Adolf-egyletnek 2 K. Közalap 2 K. Gyámintézetnek 2 K. Kálvineumnak 5 K. Összesen 11 K.

Szatmárhegy. a) Ur asztalára kenyeret adtak: özv. Medgyessy Lászlóné, Asztalos Lajosné, Asztalos Zsigmondné, Sebestyén Lajosné, Medgyessy Ignáczné, özv. H. Szabó Lajosné 36 K értékben. Bort: özv. Medgyessy Lászlóné, Félegyházi Imre, N. Fehér József, Kiss Antal, Erdei Sándor, Soós Gábor, Ferenczy József és dr. Nagy József 180 K értékben. Templomi használatra 4 drb zsoltárt Kiss Antal 13·36 K értékben. Soós Gábor magtár-alapra 10 K. Kapitányi hivatal árvaalapra 9 K. Perselypénz 260·73 K. Özv. Szabó Pálné szül. Asztalos Juliánna 50 K. Nemzeti lobogóra közadakozásból gyűlt 292·05 K. Összesen 851·14 K.

c) Katonák vallásos irataira 40·22 K. Vereskeresztre 10·12 K. Királyszületésnap adomány 10 K. Magyar prot. irod. társaság-alapra 25·22 K. Csabai főgimnáziumnak 2 K. Vakokat gámolító egyletnek 2 K. Hadi zászlószeg megváltása 15 K. Bethesda 10·74 K. Ünnepi legátusnak 173 K. Mezőlaborci egyháznak 5·10 K. Debreczeni főiskola szegény tanulói részére 32·23 K. Kálvineumnak 31·24 K. Gyámintézetnek 2 K. Közalapnak 3·92 K. Összesen 362·79 K.

Erdőd. a) Az Ur asztalát 3 ízben dr. Nagy Sándor látta el 30 K értékben. Persely adomány 38·92 K. Közadakozás hadbavonultak árvaainak felruházására 250·50 K. Összesen 319·42 K.

Szatmáruudvari. a) Az Ur asztalához kenyeret egész éven át özv. Barazsu Péterné és bort Barazsu József adott. Barazsu József 40 K. Márkus Demeterné 12 K. Vajda Ágnes 10 K. Lipcsei Rozália 6 K. özv. Szilágyi Lajosné 5 K. Perselypénz 17·15 K. Összesen 94 K.

c) Helmeczy-alapra 10 K. Vereskeresztnek 2·25 K. Gusztáv Adolf-egyletnek 1 K. Gyámintézetnek 1 K. Kálvineumnak 1 K. Összesen 15 K.

Szinérváralja. a) Ifj. Oláh Ferencz 50 K. Oláh Józsefné 50 K. Sólyom Sándor 20 K. Domokos István 14 K. Sepsy Károly 10 K. Pap Jánosné 8 K. N. N. 4 K. Morecz Józsefné 4 K. Szabó Ferencz 2 K. Perselypénz 187·18 K. Sólyom Zsigmond kenyeret, Ujfalussy Miklós bort adtak urvacsorához egész éven át. Összesen 249·18 K.

b) Nagypénteki társaságnak 3 K. Gyámintézetnek 2·65 K. Debreczeni szegény tanulóknak 8·42 K. Három ünnepkövetnek 356 K. Gusztáv Adolf-egyletnek 3·34 K. Erzsébet Otthonnak 5 K. Vereske-

I. MELLÉKLET

resztnek 5·46 K. József kir. herczeg szanatóriumnak 8 K. Közalapnak 3·25 K, Bethesda javára 14·52 K. Mezőlaborczi templomra 10 K. Kárpáti falvakra 10 K. Katonák vallásos irataira 16 K. Hadsegélyzőnek zászlószegért 15 K. Kálvineumnak 5 K. Összesen 465·64 K.

Tisztaberek. a) Perselypénz 18·42 K. Ur asztalára kenyeret adtak: Szabó Istvánné, Ur Ferenczné, Nagy Sándorné, Ur Józsefné, özv. Szabó Jánosné, Torma Lajosné 24 K értékben. Bort adtak: Szabó István, Ur Ferencz, Ur Józsefné, Nagy Sándor 20 K ért. Templom-alapra adakoztak: Kállay Lajos 2 K. Szabó Bertalan 2 K. Rácz Áronné 4 K. Tankóczy Lajosné 2 K. Korpás Józsefné 4·50 K. Korpás József 5 K. özv. Práda Mihályné 7 K. Tasnádi Józsefné 10 K. Gergely Józsefné 3 K. Kulcsár József 2·56 K. Práda Antalné iskola meszelésre 2 K. Összesen 106·48 K.

b) Vak katonáknak 15·54 K. Iskolás gyermekek katonai sirok gondozására 5 K. Iskolás gyermekek katonák karácsonára 14 K. Az iskolát meszelő leányok a meszelés díját a Vereskereszt javára adták 15 K. Karácsoni énekléssel a Vereskereszt-egylet javára gyűjtöttek Tasnádi István és társai 68·10 K. Összesen 117·64 K.

c) Bethesda kórház javára 4·20 K. Közalap javára 1·40 K. Összesen 5·60 K.

Uszka.

Vámfalu. a) Egyházi közczélokra adakoztak: Mali Ferenczné Mali Klára 20 K. Cseh Gáborné 2 K. Oláh János 10 K. Cseh Dánielné 4 K. Soós Sándorné 10 K. Cseh Márton 10 K. Mali András 2 K. Cseh Gyula 5 K. Demeter Gusztáv 10 K. Pető István 10 K. Cseh Imre A. 10 K. Samu György Gy. 6 K. Cseh András U. 10 K. Urasztali kenyérhez buzát adtak: Váradi Aron, Cseh Tamás, Pető Zsigmond, László György F., id. Frond Istvánné, Cseh Sámuelné, Sebő Mihály, Rákos Ferencz 8—8 kilót és Cseh József 18 kilót, 33·60 K értékben. Ur asztalára bort adtak: Cseh Mártonné, Pajzos Ferencz, Rákos Mihály, Mali Ferenczné Fodó Klára 6—6 litert, 48 K értékben. Perselypénz 315 K. Összesen 457·60 K.

b) Katonák vallásos irataira 21·66 K. Erdélyi menekülteknek 88·35 K. Szatmári kórháznak 14·72 K. Vereskeresztnek 29·62 K. Összesen 154·35 K.

c) Közalapnak 5·45 K. Gyámintézetnek 4 K. Összesen 9·45 K.

a) Az egyház és iskola javára adomány összesen 15166 K.

b) Más jótékony czélokra 4388 K.

c) Az egyházak jótékonyága 3569 K.

Együtt: 23123 K.

Kimutatás az egyházak tőkepénzeiről,
alapítványairól, számadásairól.

Kimutatás az egyházak tőkepénzeiről, alapítványairól, számadásairól.

Egyház	Tőkepénz		Alapítvány		Takarék magtár			Adóság			Egyházi rendes adó			Rendkívüli adó		Bevétel		Kiadás		Maradvány	
	K	K	K	K	búza	tengeri	pénz	K	K	K	búza	tengeri	pénz	K	K	K	K	K	K	K	K
Adorján . . .	16416	4400	7	12	506	11000	—	—	—	409	—	—	—	—	—	19004	18810	194	274	—	—
Amacz . . .	—	—	100	—	728	7299	35	—	—	338	35	—	—	—	—	9549	9823	87	—	—	—
Apa . . .	14339	—	195	177	16875	1000	33	14	—	716	33	14	—	—	—	17861	17774	250	—	—	—
Apahegy . . .	2408	—	—	—	—	2000	—	—	—	211	—	—	—	—	—	6279	6029	66	—	—	—
Aranyosmeggyes	3595	—	—	—	—	1745	12	5	—	275	12	5	—	—	—	14764	14698	1553	—	—	—
Szalmárgörbéd .	6397	—	—	1	166	—	—	—	—	330	—	—	—	—	—	7956	6403	41	—	—	—
Avasujváros . .	18691	500	25	—	1633	10378	69	fa 32 öl	—	350	69	fa 32 öl	—	—	—	25697	25656	25	—	—	—
Batiz . . .	612	—	28	—	8500	8200	—	—	—	520	—	—	—	—	—	9226	9201	770	—	—	—
Egri . . .	66022	—	18	—	—	17050	—	—	—	1849	—	—	—	—	—	13760	12990	680	—	—	—
Felsőbánya . .	54104	5925	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	21485	20805	50	—	—	—
Garbolcz . . .	150	—	84	—	—	2400	—	—	—	500	—	—	—	—	—	7423	7373	779	—	—	—
Hirip . . .	9821	—	—	—	—	1450	—	—	—	809	—	—	—	—	—	10258	9979	434	—	—	—
Józsefháza . .	7823	—	—	—	—	14000	—	—	—	356	—	—	—	—	—	7279	6845	26	—	—	—
Kakszentmárton .	453	—	15	35	737	7177	—	—	—	922	—	—	—	—	—	8694	8668	710	—	—	—
Kishódos . . .	1298	—	77	—	—	4000	—	—	—	841	—	—	—	—	—	10936	10226	50	—	—	—
Kiskolcs . . .	—	100	—	—	2423	400	12	—	—	330	12	—	—	—	—	11242	11192	179	—	—	—
Dobrácsapáti . .	2481	—	—	—	800	—	—	—	—	180	—	—	—	—	—	3630	3451	939	—	—	—
Kispalád . . .	17900	1738	—	—	—	8027	—	—	—	1639	—	—	—	—	—	11980	11041	1518	—	—	—
Kispeleske . . .	7804	—	29	—	—	36400	—	—	—	612	—	—	—	—	—	12707	11189	831	—	—	—
Kőszegremete . .	10285	—	—	—	—	—	—	—	—	1180	—	—	—	—	—	10824	9993	162	—	—	—
Lázári . . .	—	—	—	—	—	31400	—	—	—	250	—	—	—	—	—	8875	8713	1089	—	—	—
Magosliget . . .	4091	—	—	—	—	7780	—	—	—	447	—	—	—	—	—	5126	5126	47	—	—	—
Méhtelek . . .	436	—	31	—	—	11607	—	—	—	640	—	—	—	—	—	9935	8846	2685	—	—	—
Mikola . . .	17829	300	30	—	—	6000	—	—	—	1150	—	—	—	—	—	9653	9606	301	—	—	—
Misztótfalu . .	5907	—	—	—	—	3400	—	—	—	600	—	—	—	—	—	6828	4143	—	—	—	—
Nagybánya . . .	43258	14475	—	—	—	45300	—	—	—	3320	—	—	—	—	—	24786	24485	—	—	—	—

Mikola . . .	17829	300	30	—	—	6000	—	—	1150	350	9653	9606	47
Misztótfalu . . .	5907	—	—	—	—	3400	—	—	600	—	6828	4143	2685
Nagybánya . . .	43258	14475	—	—	—	45300	—	—	3320	—	24786	24485	301
Erdőszáda . . .	5275	—	—	—	—	720	—	—	335	—	1658	1440	218
Nagyhódos . . .	1470	—	8	—	711	7400	—	—	575	312	12415	12145	270
Nagykolcs . . .	15681	—	14	38	—	2050	28	4	—	—	9714	8924	790
Nagypalád . . .	4700	—	—	—	—	4438	—	—	1865	—	14547	13801	746
Ombod . . .	173	1917	94	—	—	3862	—	—	1070	1070	6417	6093	424
Szatmárpálfalva . . .	483	—	24	22	168	645	3	3	90	—	adat nincs	—	—
Patóháza . . .	25984	—	—	—	—	—	19 7 székér szúna	63	—	—	9327	8587	740
Pettyén . . .	11605	400	21	27	—	3407	—	483	—	—	7126	6607	519
Rozsály . . .	54	—	38	—	—	7281	adat nincs	—	—	—	8056	7766	290
Sándorhomok . . .	4310	—	64	—	—	7200	—	388	79	79	8861	7648	1213
Sárköz . . .	24174	—	—	—	—	14000	—	500	—	—	8535	8432	103
Sárközujlak . . .	12880	3225	—	—	831	12000	—	373	—	—	11382	11246	136
Szamoskóród . . .	5648	—	—	—	—	7240	—	435	93	93	6692	6021	671
Szamoskrassó . . .	33773	—	?	?	?	10405	—	1129	1129	1129	30283	29468	825
Szárzaberek . . .	26117	—	100	—	—	9500	—	581	581	290	12976	12389	587
Szatmárhegy . . .	8279	—	99	—	2800	—	—	2000	2000	—	15010	14569	441
Erdőd . . .	12449	—	—	—	—	—	—	500	500	—	924	907	17
Szatmárudivari . . .	2807	—	—	—	—	1600	adat nincs	—	—	—	3660	3021	639
Szinérválja . . .	15190	—	—	—	—	5573	—	1170	1170	—	7345	7291	54
Tisztaberek . . .	23935	—	—	—	—	13900	—	610	610	610	8304	8244	60
Uzska . . .	—	—	—	—	—	6500	—	810	810	380	9401	9349	52
Vámfalva . . .	3452	—	—	160	—	14300	30 23 öl fa	190	190	—	9006	8646	360
Összesen:	550459	32980	1101	313-60	36878	370034	231	73	32291	12247	507505	485659	21846
			27	egyházban			fa : 55 öl szúna : 7 székér			19 egy- házban			tulkiadás 274